

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ**

Katedra: geografie
Studijní program: B7507
Studijní obor (kombinace): specializace ve vzdělávání geografie – historie

**Územní plán města Liberce - vývoj a
kartografické zpracování v období 20.století
po současnost**

**The Land Use Plan of Liberec City - development and
cartographic processing in the 20th century to the present**

Bakalářská práce: 11-FP-KGE-005

Autor:

Jana Sobotová

Podpis:

Adresa:

Alešova 305

293 01, Mladá Boleslav

Vedoucí práce: Mgr. Klára Popková, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
76	7	7	0	22	3

V Liberci dne: 18. 4. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra geografie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Jana Sobotová
adresa: Alešova 305, Mladá Boleslav 293 01
studijní obor (kombinace): Geografie se zaměřením na vzdělávání
Historie se zaměřením na vzdělávání
Název BP: **Územní plán města Liberce - vývoj a kartografické zpracování
v období 20.století po současnost**
Název BP v angličtině: **The Land Use Plan of Liberec City - development and
cartographic processing in the 20th century to the present**
Vedoucí práce: Mgr. Klára Popková, Ph.D.
Konzultant:
Termín odevzdání: květen 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 21.dubna 2010



děkan



vedoucí katedry

Převzal (kandidát): _____

Datum: _____

Podpis: _____

Název BP: ÚZEMNÍ PLÁN MĚSTA LIBERCE - VÝVOJ A KARTOGRAFICKÉ ZPRACOVÁNÍ V OBDOBÍ 20.STOLETÍ PO SOUČASNOST

Vedoucí práce: Mgr. Klára Popková, Ph.D.

Cíl:

1. Analýza vývoje územního plánování na území města Liberce
2. Sestavení studie vývoje územního rozsahu města Liberce
3. Provedení rozboru kartografického zpracování územního plánu města Liberec

Požadavky:

1. Provést rešeršní práci na téma územní plánování města Liberce (analogové i digitální zdroje).
2. Studium problematiky tvorby a práce s územním plánem.
3. Vytvoření webové prezentace výsledků práce.

Metody: rešeršní práce, studium odborné literatury, konzultace s odborníky

Literatura:

HLADIŠOVÁ, Z.: Evidence územně plánovací činnosti v České republice : Přehled o aktuálním stavu územně plánovací dokumentace a vybraných územně plánovacích podkladů : stav k 31.3.2005. Brno, Ústav územního rozvoje, 2005, 361 s.

HLADIŠOVÁ, Z. et al: Územní plány a urbanistické studie: sborník příkladů 1996-97. Brno, Ústav územního rozvoje, 1998, 217 s.

KARPAŠ, R. et al: Kniha o Liberci. Liberec, Dialog, 2004, 704 s. ISBN 80-86761-13-4.

TECHNIK, S.: Stavební proměny Liberce. Liberec, Česká beseda, 1980, 31 s.

TECHNIK, S.: Jak se mění Liberec. Liberec, Česká beseda, 1969, 15 s.

TECHNIK, S.: Liberec minulosti a současnosti: historie a perspektivy výstavby města. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství, 1980, 308 s.

Čestné prohlášení

Název práce: Územní plán města Liberce - vývoj a kartografické zpracování v období 20.století po současnost

Jméno a příjmení autora: Jana Sobotová

Osobní číslo: P09001178

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 18. 4. 2011

Poděkování

Chtěla bych na tomto místě poděkovat především Mgr. Kláře Popkové Ph.D., za vedení mé práce, podnětné návrhy. Dále bych chtěla poděkovat rodině a přátelům, kteří mě podporovali během celého období mého pracovního nasazení.

Anotace

Bakalářská práce je věnována Liberci z pohledu územního plánu a rozlohy. Teoretická část se zabývá vývojem územního plánu a území Liberce. Součástí rozvoje území je i navyšování počtu městských čtvrtí. Úvod do praktické části nastiňuje vývoj obecně využívaných metod a technik kartografického zpracování územního plánu. Předem dané hlavní cíle práce představuje analýza vývoje územního plánování na území města Liberce, sestavení studie vývoje územního rozsahu města Liberce a následné provedení rozboru kartografického zpracování územního plánu města Liberec. Vlastní praktická část obsahuje vývoj kartografických znaků a využitých technik na příkladu vybraných plánů Liberce z 20. století s ukázkami originálních plánů. Přílohy vyhotovené v programu ArcGIS 10.0 znázorňují územní plán v kontrastu růstu rozlohy města.

Klíčová slova: územní plán, územní plánování, Liberec, kartografické metody zpracování územního plánu

Abstract

The bachelor thesis is devoted to Liberec in the terms of the land use plan of Liberec and its area. The theoretical part deals with the development of the land use plan and the urban area of Liberec. The part of the area's expansion is also the increasing number of city districts. Introduction to the practical part outlines the development of general methods and techniques used by the cartographic processing of the land use plan. Predetermined main goals of this work represent an analysis of development of zoning the city of Liberec, build of a study of the spatial scale of the city of Liberec and a consequential analysis of cartographic processing of the land use plan of the city of Liberec. The practical part includes the development of cartographic symbols and techniques utilized in the examples of chosen plans of Liberec during the 20th century, with examples of original land use plans. Attachments made out in the program ArcGIS 10.0 show the land use plan in the contrast of the city's growth.

Key words: the land use plan, the land use planning, Liberec, cartographic methods of processing of the land use plan

La sinopsis

El trabajo de dimplomatura se dedica a Liberec desde el punto de vista del plano territorial y su extensión. El pasaje teórico se ocupa del desarrollo del plano territorial y de la área de Liberec. La parte de la expansión es también el crecimiento del número de los barrios urbanos. La introducción al pasaje práctico bosqueja el desarrollo de los métodos generalmente usados y las técnicas del procesamiento cartográfico del plano territorial. Los objetivos principales dados por adelantado son presentados por la análisis del desarrollo del plano territorial en la área de la ciudad de Liberec, por la composición del estudio del desarrollo de la extensión territorial, y por la siguiente realización del análisis del procesamiento cartográfico del plano territorial de la ciudad. El propio pasaje práctico contiene el desarrollo de los signos cartográficos y las técnicas usadas en el ejemplo de los planes elegidos de Liberec del siglo XX con las muestras de los planes originales. Los apéndices hechos por medio del programa ArcGis 10.0 ilustran el plano territorial en el contraste con el crecimiento de la extensión de la ciudad.

Palabras claves: el plano territorial, la planificación territorial, Liberec, los métodos cartográficos del procesamiento del plano territorial

Obsah

1	Úvod	14
2	Rešerše	16
3	Metody práce	19
3.1	Konzultace s odborníky	19
3.2	Badatelská činnost v archivu	19
3.3	Rešerše knižních a internetových zdrojů	20
3.4	Tvorba mapových výstupů.....	20
4	Ústavní zachycení územního plánování	21
4.1	Územní plán v zákoně.....	21
4.2	Vznik územního plánu	21
4.3	Územní plán/plánování jako pojem	22
4.4	Úkoly územního plánu	22
5	Vývoj územního plánu Liberce (1898 – současnost)	24
5.1	První územní plán Liberce	24
5.2	Územní plán po 2. světové válce	24
5.3	Územní plán ve 2. polovině 20. století	25
5.4	Územní plán 21. století (Územní plán města Liberec)	27
5.5	Nový územní plán (současnost-2011).....	28
5.6	Plán Liberce jako regionální aglomerace.....	28
6	Vývoj územního rozsahu Liberce	30
6.1	Městské čtvrti a městský obvod Liberce.....	38
6.1.1	Liberec město (Staré město, Nové město, Jeřáb, Perštýn, Kristiánov).....	38

6.1.2	Velký Liberec (Rochlice, Horní Růžodol, Dolní Hanychov, Janův Důl, Františkov, Růžodol I, Staré a Nové Pavlovice, Ruprechtice, Starý a Nový Harcov)	38
6.1.3	Městské části připojené roku 1954 (Kateřinky a Karlínky, Horní Hanychov viz 6.1.2)	43
6.1.4	Městské části přidružené roku 1963 (Ostašov, Rudolfov a Horní Suchá)	44
6.1.5	Městské části přidružené roku 1976 (Doubí, Pilínkov, Vesec, Stráž a Hluboká)	45
6.1.6	Městské části přidružené roku 1980 (Kunratice, Vratislavice nad Nisou, Krásná Studánka, Radčice, Machnín, Bedřichovka a Karlov).....	47
6.2	Liberec po r. 1900	49
6.3	Utváření Velkého Liberce.....	50
6.4	1945 – 1986 – integrace.....	51
6.5	1990 – 1993 oddělování městských částí	52
7	Kartografická zpracování územního plánu včetně rozboru a metod zpracování	53
7.1	Kartografické zpracování územního plánu	53
7.2	Kartografické metody zpracování územního plánu	54
7.3	Zobrazení územního plánu v budoucnosti	56
8	Kartografické vyjadřovací prostředky v územním plánu Liberce	57
8.1	Sítteho územní plán	57
8.1.1	Technické zpracování plánu	57
8.1.2	Kartografické zpracování	57
8.2	Plán Liberce z roku 1928	60

8.2.1	Technické zpracování	60
8.2.2	Kartografické zpracování	60
8.3	Územní plán z let 1954-56	62
8.3.1	Technické zpracování plánu	62
8.3.2	Kartografické zpracování	62
8.4	Směrný územní plán (1969).....	64
8.4.1	Technické zpracování plánu	64
8.4.2	Kartografické zpracování	64
8.5	Územní plán obce Liberec 2002	66
8.5.1	Technické zpracování plánu	66
8.5.2	Kartografické zpracování	66
8.6	Porovnání kartografických metod (v období 1898-2002).....	68
9	Závěr.....	71
10	Literatura.....	73
11	Přílohy	76

Seznam grafů

Graf 1 Rozloha území připojená k Liberci v letech 1939, 1945	30
Graf 2 Rozloha území připojená v roce 1954.....	31
Graf 3 Rozloha území připojená roku 1963	32
Graf 4 Rozloha území přičleněná v roce 1967	33
Graf 5 Rozloha území přičleněná v roce 1980	34
Graf 6 Rozloha území přičleněná v roce 1986	35
Graf 7 Porovnání nárůstu rozlohy v jednotlivých obdobích	36

Seznam Obr.

Obr. 1 Schéma územního plánu z roku 1986 pro ÚP 1987	26
Obr. 2 Vývoj území Liberce na příkladu městských čtvrtí (stav k r. 2011)	37
Obr. 3 Ukázka plánu města Liberce 1899 na příkladu středu Liberce	59
Obr. 4 Ukázka plánu z roku 1928 na příkladu středu Liberce.....	61
Obr. 5 Ukázka plánu z let 1954-56 na příkladu středu Liberce.....	63
Obr. 6 Ukázka plánu z roku 1969 na příkladu středu Liberce.....	65
Obr. 7 Ukázka ÚP města Liberec z roku 2002 na příkladu centrální části Liberce	67

Seznam použitých zkratek

Bytos	bytové a stavební družstvo
ČUZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
ESRI	Economic and Social Research Institute
GIS	geografické informační systémy
CHKO	chráněná krajinná oblast
JZD	jednotné zemědělské družstvo
LIAZ	Liberecké automobilové závody
LVT	Liberecké výstavní trhy
MěstNV	městský národní výbor
ONV	okresní národní výbor
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SLDB	sčítání lidí, domů a bytů
SÚP	směrný územní plán
ÚP	územní plán
WMS	Web Map Services

1 Úvod

Inspirací pro výběr tématu bakalářské práce mi byla kombinace oborů mého studia, tedy aprobace geografie a historie. V průběhu tvorby bakalářské práce se oba směry mého studia prolínají, následné nasměrování na lokalitu Liberce bylo inspirováno městem univerzity, na které studuji.

Bakalářská práce se věnuje územnímu plánu města Liberec. Problematika územního plánu je velmi rozmanitá a je zastoupena v mnoha oborech od politiků přes kartografy po všeobecnou veřejnost. Proto se všechny tyto části snaží práce zachytit.

Z primárního hlediska se zabývá územním plánem na ploše Liberce a jeho vývojem od konce 19. století po začátek 21. století. V souvislosti se změnami ve funkčnosti územního plánu se proměňují i kartografické metody, které jsou předmětem vlastního výzkumu práce. Ve spojitosti s územním plánem je práce zaměřena i na postupný vývoj rozlohy města Liberce, která se proměňuje od 30. let 20. století do konce 20. století.

Předem definované cíle práce jsou analýza vývoje územního plánování na území města Liberce, sestavení studie vývoje územního rozsahu města Liberce a následné provedení kartografického zpracování územního plánu města Liberec.

Úvodní část práce je věnována shrnutí použitých metod v průběhu samotné tvorby bakalářské práce. Hlavní pasáž zachycuje územní plán v zákonné sféře a jeho průběh vzniku ve státních a soukromých organizacích. Obecné informace o ÚP jsou dále rozšířeny o konkrétní podoby územního plánu na příkladu města Liberce. V návaznosti na vývoj změn v územním plánu se práce věnuje proměnám podoby územního rozsahu ve shodném časovém úseku jako u ÚP. Územní plány stejně jako mapová díla

podléhají vývoji kartografických metod, který je zachycen v průběhu 20. století v jedné ze závěrečných částí textu. Stejně jako pokrok vývoje ÚP jsou metody zachyceny na některých názorných příkladech. Porovnání proměn konkrétních ukázek bylo hlavním cílem. Praktická závěrečná část, která je věnována vývoji kartografických metod na příkladu územních plánů Liberce v průběhu jednoho století. Studie je doplněna porovnáním vývoje kartografických zachycení, který vedl ke změnám v průběhu 100 let v plném rozsahu od metod po obsah jednotlivých plánů.

2 Rešerše

Převážná většina materiálů využitá v této bakalářské práci je tištěného charakteru, ať se jedná o knižní publikace či mapová díla. Nejvíce informací v počátečních kapitolách bylo čerpáno od významných libereckých osobností z oblasti historie, stavitelství a architektury, ing. arch. Svatopluka Technika a Romana Karpaše.

TECHNIK, S.; RUDA, V. (1980): *Liberec: Minulosti a současnosti*. Severočeské nakladatelství, Ústí nad Labem, s. 308.

V publikaci ing. Technika Liberec minulosti a současnosti je velmi dobře zachycena historie Liberce do konce 70. let 20. století včetně stručného vývoje územních plánů. Kniha je přehledně členěna do kapitol dle historických období. V rámci vymezených etap je kniha věnována specifickým tématům (kultura, všední život, výstavba, politická situace), které se navzájem prolínají a utváří tak celistvou knihu. Díky tomuto členění jsem z knih mohla přehledně čerpat historický vývoj etap ÚP i území.

KARPAŠ, R. a kol. (2004): *Kniha o Liberci*. Dialog, Liberec, s. 704, ISBN 80-86761-13-4.

Velká kniha o Liberci Romana Karpaše a mnoha dalších spoluautorů je zřejmě doposud nejobsáhlejší publikací o Liberci, proto jsem si ji vybrala pro stručné charakteristiky jednotlivých městských čtvrtí. Vzhledem k obsáhlosti celé knihy jsem se nevěnovala všem kapitolám knihy, ale vybrala jsem si jen oddíl věnující se Libereckým čtvrtím. Jednotlivé čtvrti jsou zde pečlivě probrané od jejich vzniku jako samostatných obcí či městysů po připojení území k Liberci. V knize se nejedná pouze o výčet dat, ale o celkové uvedení kontextu v rámci politické situace i vývoje zástavby.

BOCK, J. (2010): *Sbírka map a plánů*. SOkA Liberec. Liberec.

SOkA Liberec (2000): *Fond Městského národního výboru (1910) 1945 - 1990 (1995)* Liberec. Liberec.

Kapitoly věnované jednotlivým územním plánům jsou vystavěny především na podkladech z Fondu Městského národního výboru Liberec (1910) 1945 – 1990 (1995) a Sbírky map a plánů, které jsou přístupné v okresním archivu v Liberci. Jedná se o podrobné seznamy map a plánů, které jsou v depozitu archivu. Seznamy jsou obohaceny o základní informace, které se týkají jak jednotlivých kartografických děl, tak jejich příloh. Rozsáhlé seznamy jsou ve Sbírce map a plánů řazeny chronologicky a jsou členěny dle jejich charakteru, např. plány města Liberce, mapy okresu Liberec, mapy světa, mapy České republiky a další typy. Seznamům předchází kapitola o využití map a o možnostech získání map a plánů do depozitu archivu. Fond Městského národního výboru Liberec (1910) 1945 – 1990 (1995) obsahuje navíc i charakteristiky událostí, které se ve městě udály včetně rozšiřování území Liberce, informace jsou zde především přehledové, ale pro orientaci v dobových událostech jsou postačující.

Zelený kruh. *Územní plán - Zelený kruh o. s. Zelený kruh o. s.* [online]. c. 2010, [cit. 28. prosinec 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.zelenykruh.cz/cz/uzemni-planovani/uzemni-plan/>.

Základní informace o právním zachycení územního plánu a plánování v zákonech jsem čerpala z prezentací a rozhovoru s RNDr. Kateřinou Lauermannovou z krajského úřadu v Liberci. Další informace jsem využila z webových stránek <http://www.zelenykruh.cz/cz/uzemni-planovani/uzemni-plan/>, které dobře vysvětlují jednotlivé zákony a nalezneme na nich i odkazy na vlastní zákony. Stránky organizace Zeleného kruhu se snaží o informovanost společnosti v širokém spektru

legislativy České republiky, Evropské unie s ohledem na životní prostředí. Veškeré právní zásady a ustanovení se pokouší vysvětlit laické veřejnosti.

BURIAN, J. (2009): *Kartografické a geoinformatické chyby v územních plánech*. Geografie - Sborník České geografické společnosti, s. 179 - 191. ISSN 1212-0014.

BURIAN, J.; ZAPLETALOVÁ, Z. (2009): *Kartografický vývoj územních plánů Olomouce ve 20. století*. GeoBusiness Springwinter, s. 24-26. ISSN 1802-4521.

Velmi významným výchozím zdrojem v závěrečných kapitolách mi byly práce RNDr. Jaroslava Buriana z katedry geoinformatiky na univerzitě Palackého v Olomouci, který se územním plánem po kartografické stránce zajímal na příkladu Olomouce. Jeho články však pojednávají o kartografických prvcích v územním plánu i obecně. Kartograficky orientované práce doktora Buriana jsou přehledně členěny do jednotlivých kapitol, které se věnují územnímu plánu převážně z úhlu pohledu kartografického a technického, tedy možností využití technik. Z prací jsem vybrala jen obecné informace. Konkrétní podklady pro liberecké územní plány pak byly předmětem mého praktického šetření, které jsem zpracovávala přímo z ÚP v okresním archivu Liberce.

3 Metody práce

Celá práce je vystavěna na 4 hlavních pilířích metod, bádání v archivu, debaty s odborníky na úřadech, zmapování situace ohledně územních plánů a územního rozsahu Liberce v publikacích a tvorbě mapových výstupů.

3.1 Konzultace s odborníky

Zpočátku byla práce zaměřena především na to, kde získat podstatné informace a data. Nejlépe jsem se k potřebnému dostala přes odborníky v úřadech. Nejpodstatnější informace jsem získala od pana ing. Lubora Franců z odboru strategie a územní koncepce statutárního města Liberce. Poskytl mi základní body, které mi pomohly k další práci. Velkou pomoc především se zasazením územního plánu do právního rámce mi podala paní RNDr. Kateřina Lauermannová. Posledním konzultantem byl pan Jiří Bock ze státního okresního archivu v Liberci, který mi poskytl k nahlédnutí veškeré plány a ostatní dokumentaci z historie Liberce. Předběžné konzultace s odborníky probíhaly od června roku 2010 a plynule pokračovaly do února 2011.

3.2 Badatelská činnost v archivu

Nejpodstatnější praktickou částí bakalářské práce bylo provedení analýzy mapových děl v prostorech badatelný libereckého archivu. Tato práce byla velmi usnadněna zpracovanou Sbírkou map a plánů, kterou vyhotovil pan Jiří Bock. Součástí prací bylo i náročné pořízení fotodokumentace ukázek plánů, která byla provedena digitálním zrcadlovým fotoaparátem. Badatelská činnost byla rozvíjena především v období od listopadu 2010 do března 2011.

3.3 Rešerše knižních a internetových zdrojů

Teoretické informace použité v práci jsou čerpané především z tištěných publikací, ale některá zcela aktuální témata, jako vytváření nového územního plánu Liberce, jsou z internetových zdrojů pověřených institucí. Kompletace informací z knižních i webových zdrojů tvořila náplň bakalářské práce v průběhu celého období její tvorby, tedy zhruba od září 2010 do dubna 2011. (viz kapitola 2)

3.4 Tvorba mapových výstupů

Poslední etapou zpracování bakalářské práce bylo vyhotovení map s tematikou územního plánu a vývoje územního rozsahu města Liberce. Mapy jsou vytvořené prostřednictvím geografických informačních systémů ArcGIS (ArcMap 10.0 a ArcCatalog 10.0), závěrečné mapové listy jsou následně převedeny do formátu .jpg a jsou k nahlédnutí v přílohách. Jak již bylo zmíněno tvorba mapových výstupů je závěrečnou fází tvorby bakalářské práce a bylo jí věnováno období na přelomu března a dubna 2011. (viz Přílohy 1 - 3)

4 Ústavní zachycení územního plánování

4.1 Územní plán v zákoně

Územní plánování bylo v České republice řízeno zákonem číslo 50/1976 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, tento zákon byl po roce několikrát novelizován a roku 2006 vyšel nový stavební zákon č. 183/2006 o územním plánování a stavebním řádu, který je v účinnosti od 1. 1. 2007 a platí dodnes.

4.2 Vznik územního plánu

Institut územního plánování je v České republice jedinečnou kompletací spolupráce veřejné správy. Veřejná správa koná ve dvou sférách, na bázi přenesené působnosti a samostatné působnosti. Přenesená působnost je řízena státní správou, která spolupracuje s úřady a přenáší na ně částečně své povinnosti, prakticky představuje plnění zákonů na všech úrovních. Oproti tomu samostatná působnost představuje pravomoci samosprávy a politiků na všech úrovních a představuje podklady pro konání politiků a úředníků. Jak již bylo zmíněno, v rámci územního plánování oba tyto modely mezi sebou úzce spolupracují, jejich kooperace je předepsána i zákonem. Spolupráce modelů je nutná, neboť politici rozhodují o tom, co by mělo na budoucím územním plánu být, zadávají si jeho tvorbu a na závěr ho schvalují. Jeho vypracování, ale podstupují jiné instituci, soukromé firmě nebo odboru na krajském či městském úřadě. Ti jim ho vypracují dle zákonných podmínek a vrací ho zpět do politických kruhů ke schválení. Obecní či krajská rada ho schválí či vrátí k přepracování. Podle vyjádření rady územní plán vchází v platnost nebo se vrací k přepracování.

4.3 Územní plán/plánování jako pojem

Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích. (VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2006)

Územní plánování zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území. Za tím účelem sleduje společenský a hospodářský potenciál rozvoje. (VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2006)

4.4 Úkoly územního plánu

Nový stavební zákon určuje i hlavní úkoly územního plánování, je jich celkem patnáct. Prvním z úkolů je zkoumat stav území z několika hledisek (kulturního, přírodního a civilizačního). Na základě prozkoumání území stanovuje koncepci rozvoje území společně s urbanistickou koncepcí, která je omezena hodnotami a podmínkami dané lokality, právě toto, je druhým z úkolů. Na základě druhého úkolu se prověřují potřeby změn v území, veřejný zájem na jejich provedení, jejich přínosy, problémy a rizika s ohledem na veřejné zdraví, životní prostředí, geologickou stavbu, veřejnou infrastrukturu a celkové hospodárné využívání prostoru. Po provedené analýze se obrací tvůrci územního plánu na urbanistické, architektonické a estetické požadavky na využívání a prostorové uspořádání území a na jeho změny, hlavně s ohledem na využití stavebních ploch a staveb samotných. Územní plán dále stanovuje podmínky pro provedení změn v území, zejména pro umístění a uspořádání staveb, kdy bere v potaz hlavně stávající charakter a hodnoty území. Proto určuje i pořadí provedení změn v území. Územní plán by měl vytvářet v území

podmínky pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a to přírodě blízkým způsobem. Dále by měl vytvářet v území podmínky pro odstraňování důsledků náhlých hospodářských změn. Měl by také stanovovat podmínky pro obnovu a rozvoj sídelní struktury a pro kvalitní bydlení. Územní plán dále prověřuje a vytváří v území podmínky pro hospodárné vynakládání prostředků z veřejných rozpočtů na změny v území, vytváří v území podmínky pro zajištění civilní ochrany. V kompetencích územního plánu je i určování asanačních, rekonstrukčních a rekultivačních zásahů do území. Všechna opatření územního plánu by měly vést k vytváření podmínek pro ochranu území podle právních předpisů před negativními vlivy a měla by navrhovat kompenzační opatření, pokud právní předpisy nestanovují jinak. Územní plán by měl regulovat i využívání ploch s přírodními zdroji. Všechny své postupy má územní plán vytvářet s ohledem na architekturu, urbanismus místa, územní plánování lokality, ekologii a památkovou péči vymezeného území. (HAVIT, s. r. o., 2010)

5 Vývoj územního plánu Liberce (1898 – současnost)

5.1 První územní plán Liberce

První oficiální územní plán vznikl v letech 1898 - 1901, vytvořil ho vídeňský urbanista Camillo Sitte, ve svém díle připojil ke stávajícímu Liberci Ruprechtice, Františkov, Růžodol a Jeřáb. Centrem mělo být stávající Soukenné náměstí. Sitte počítal i s domem pro chudé, který byl nakonec postaven po 1. světové válce. Zástavba Liberce se měla rozšířit i na Keilův vrch a Na Jeřábu, kde byla nakonec vytvořena Liebigova čtvrť. Ze Sitteho plánu bylo čerpáno spíše až po jeho smrti. V období vzniku prvního ÚP Liberce žilo ve městě 34 099 obyvatel, kteří žili ve 2071 bytech. (MOHR, J., 2009) Po první světové válce vzniklo na magistrátu územně plánovací oddělení, které vedl architekt Karel Kerel. Oddělení sice mělo na starost vývoj města a s tím spojenou stavební činnost v oblasti Liberce, tehdy ještě pouze v pěti městských čtvrtích.

5.2 Územní plán po 2. světové válce

Po navrácení Liberce do oblasti Československé republiky roku 1945 došlo i k razantní změně v územním plánu Liberce, byly provedeny prohlídky všech budov, na 100 ha byly nalezeny objekty v neodpovídajícím stavu a byla doporučena jejich asanace, tato plocha zabírala plochu odpovídající velikosti starého Liberce z poloviny 19. století. Na novém územním plánu se pracovalo již v letech 1946-48, kdy probíhal poválečný geologický, vodohospodářský, bioklimatický, historický, školský, stavební a komunikační průzkum. (KARPAŠ a kol, 2004 s. 488) K vlastnímu vzniku došlo až v letech 1954-59, tento první novodobý územní plán zpracoval Stavoprojekt pod vedením ing. arch. S. Technika, plán zahrnoval všechny změny včetně změn polohy komunikací, hlavně ve starém centru Liberce. Nebyl však schválen v kompletním znění.

5.3 Územní plán ve 2. polovině 20. století

Další plán vznikl o necelých 15 let později, v letech 1962-66, vedení bylo svěřeno opět Stavoprojektu, ale vedení připadlo na ing. arch. Miroslava Ulmanna. Tento plán vznikl již za spolupráce s odborníky z pražského institutu ČVUT. Ke schválení Směrného územního plánu došlo až roku 1971.

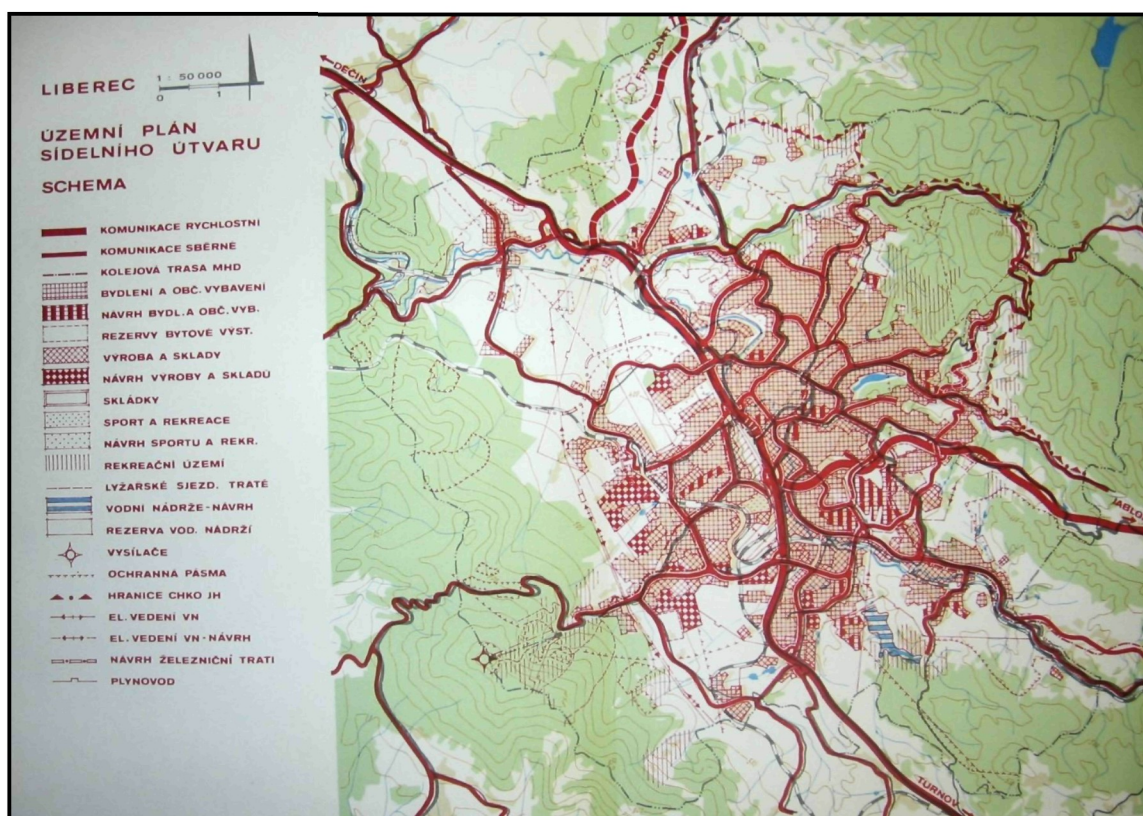
Roku 1987 byly dovršeny práce na dalším územním plánu. Vedením týmu byl pověřen opět ing. arch. M. Ulmann, společně s kolektivem vytvářel ÚP v letech 1983-87. Tento plán i s průvodní zprávou je k nahlédnutí na Magistrátu města Liberec. Na základě průzkumů byla zastavená užitková plocha na 66 960 m², výhledově se měla rozrůst na 177 184 m². Jiné zastavené plochy byly spočítány na 11 582 m² a měly být rozšířeny na 33 543 m². Kolektivní spolupráce vedla ke vzniku ÚP, který byl v platnosti až do začátku třetího tisíciletí.

V rámci správy k Územnímu plánu sídelního útvaru Liberec byly vymezeny 4 zóny města (A-D). Zóna A byla určena především pro přestavbu, jednalo se o okolí Gottwaldova náměstí (dnešní Soukenné náměstí). Zónou B byla míněna lokalita u náměstí Bojovníků za mír (dnes náměstí Dr. E. Beneše), zde měla probíhat menší přestavba, především zde byla plánována dostavba. Zóna C, severní sektor centra (Sokolovské náměstí), byla evidována jako historicky cenná a byla zde povolena maximálně rekonstrukce. Rekreační oblastí byla zóna D, jednalo se o západní sektor a okolí řeky Nisy, dále sem spadala i území pod Sokolovským náměstím s plánovanými terasovými byty.

Hlavním úkolem pro územní plán z roku 1987 byla přestavba a dostavba centrální zóny a modernizace bytového fondu. Centrální oblast byla vymezena nádražím, řekou Nisou, Ruprechtickým potokem, ulicí Emy Destinové, Tržním náměstím, areálem LVT, nemocnicí, ulicemi

Jabloneckou, Na Bídě a Košickou dále pak krematoriem. V takové vymezené lokalitě žilo 25 000 obyvatel. Zároveň mělo dojít ke zlepšení občanské vybavenosti, především v oblasti Gottwaldova náměstí, kde mělo vzniknout obchodní centrum a nové nádraží, na náměstí Bojovníků za mír a Sokolovském náměstí měla být dostavěna historická část, a dále byla v plánu jistá forma modernizace. Prostor mezi Nisou a Sokolovským náměstím byl zamýšlen jako rekreační a tak se měl stát zelenou plochou. V prostorech Domoviny a Liebigova městečka byla respektována památková zóna. (MěstNV Liberec, 1986)

Obr. 1 Schéma územního plánu z roku 1986 pro ÚP 1987



Zdroj: MěstNV Liberec. (1986). *Směrný územní plán Liberec*. SOKA Liberec, MěstNV Liberec (1910) 1945 - 1990 (1995). [plán]. Liberec, inv. č. 387, 388 č. kartonu 543.

5.4 Územní plán 21. století (Územní plán města Liberec)

Právě s počátkem roku 2000 začala ing. arch. Hana Drdová s kolektivem utvářet Územní plán města Liberce, který je prozatím v platnosti od roku 2002 až do dnešní doby. Nemělo tomu tak být, ale se změnami volební situace se schválení nového ÚP oddálilo.

Na základě Územního plánu obce Liberec a jeho územní koncepce se vytvořily funkční složky, které budou v definovaných místních částech obsaženy. Nové bytovými oblasti by měli dle plánu vznikat v těchto lokalitách: Perštýn, Vlnařská, Na Ladech, Lucemburská-Barvířská, Barvířská-Na Rybníčku, Zelené Údolí, Horská, Nová Ruda, Staré Pavlovice, Starý Harcov, Vratislavice nad Nisou a ve Vesci-Zahradním městě. Bytová výstavba je dále umožňována na základě plnění podmínek možností územního rozvoje. Druhou funkční složkou je rozvoj výrobních a skladovacích činností. Rozvoj průmyslu je směřován do oblasti Doubí-Jih a Růžodol I- Sever. Dále je v obecně závazné vyhlášce statutárního města Liberec č.2/2002 kladen velký důraz na rekonstrukci a udržování znečišťujících elementů stávajících průmyslových oblastí v normě. Rekreační rozvoj jakožto třetí složka by měl být situován na území veřejné zeleně (lesní komplex Lidových sadů, Ještědský hřeben, Císařský kámen, Prosečský hřeben). Možnost rekreace by měl být navyšován vybudováním parkové zeleně v zastavěných lokalitách. Důležitý je i rozvoj cyklistických a turistických tras podél říčních toků, které by měly být doplněny o systém zeleně. Problematika volnočasového vyžití by měla být vyřešena dostavbou obvodových sportovních center. Dopravní odbor má v rámci ÚP z roku 2002 řešit především 4 problémy: řešení dopravní situace v centru na Keilově vrchu, dále na východě a severu města; dobudování cyklostezek a pěších tras; posílení hromadné dopravy a vyřešení nespokojeností s nedostatkem parkovacích míst ve městě. (Statutární město Liberec, 2002)

5.5 Nový územní plán (současnost-2011)

Zcela nový Územní plán Liberce je v poslední fázi konceptu před schválením. Jako projekt vznikl od roku 2007 v ateliérech SAUL pod vedením ing. arch. Jiřího Plašila. Společnost SAUL s.r.o. Liberec se zabývá územně plánovací a projekční činností a poradenstvím v architektuře, urbanismu a souvisejících oborech. Její zaměření představují především veřejné zakázky.

Společnost byla založena v září roku 1991. Její autorizovaný kolektiv specialistů získal mnohaleté zkušenosti při práci na řadě zakázek především v prostoru Euroregionu Nisa a sdružil kolem sebe komplexní skupinu vybraných externích specialistů začleňovaných flexibilně do jednotlivých zakázek dle jejich příslušnosti k místu řešení. (SAUL, s. r. o., 2011)

V současné době (březen/duben 2011) probíhají veřejné schůzky s obyvateli městských částí Liberce, aby mohli klást své připomínky k nově budovanému plánu. Statutární město zřídilo speciální webové stránky pro poskytování podrobnějších informací nejen o samotném novém ÚP, ale portál se dále obecně věnuje procesu územního plánování. (Statutární město Liberec, 2011)

5.6 Plán Liberce jako regionální aglomerace

Mimo vlastní územní plány města Liberce, došlo roku 1984 ke schválení územního plánu Velkého územního celku Liberecké sídelní regionální aglomerace. Obsáhlé kartografické dílo zachycuje území Liberecké a Jablonecké aglomerace. Rámcově jeho ustanovení platí až dodnes. Samozřejmě došlo k několika úpravám, ale jako celek stále platí, neboť jsou zde stále neshody ohledně vedení rychlostní silnice R35. Právě problémy s rychlostní komunikací brání schválení novému plánu pro aglomeraci. K zavedení plánu z roku 1981 v účinnost došlo usnesením

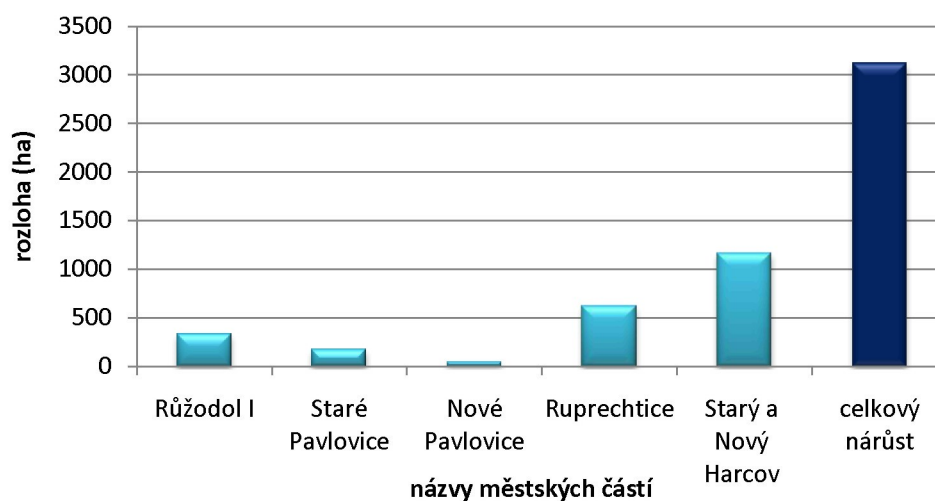
vlády České socialistické republiky ze dne 11. 4. 1984 č. 76., toto usnesení potvrdil místopředseda vlády Ladislav Adamec. Národnímu výboru Severočeského kraje ukládalo toto usnesení 3 povinnosti:

- 1) vycházet při sestavování návrhu střednědobých plánů do roku 2000 a ročních prováděcích plánů z nezbytných potřeb rozvoje Liberecké sídelní aglomerace, obsažených v územním plánu;
- 2) zabezpečit územně plánovací přípravu a řídit výstavbu a přestavbu Liberecké sídelní regionální aglomerace v souladu s územním plánem;
- 3) zabezpečit do 31. 5. 1984 informovanost orgánů a organizací zainteresovaných na rozvoji Liberecké sídelní regionální aglomerace o územním plánu. (Severočeský krajský národní výbor v Ústí nad Labem, 1984)

6 Vývoj územního rozsahu Liberce

Původními městskými částmi Liberce byly Staré město, Nové město, Jeřáb, Perštýn a Kristiánov. Tyto čtvrti v současné době tvoří sektor centra města společně s částí Horního Růžodolu. Centrum města je tvořeno většinou stabilní zástavbou. Jsou zde zastoupeny i historicky cenné a památkově chráněné lokality jako historické centrum. Změny v zástavbě a územním plánu tak zde podléhají dohledu nejen nařízení územního plánu, ale jsou pod dohledem památkové péče.

Graf 1 Rozloha území připojená k Liberci v letech 1939, 1945

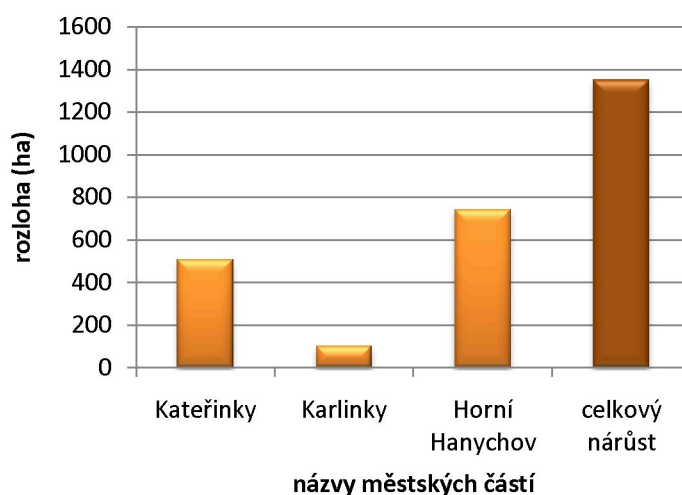


Zdroj: Seal, s. r. o. *Katastrální území. Územně identifikační registr České republiky*. [Online]. c. 2004 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.isu.cz/uir/scripts/vfku.asp>.

Připojením městských částí z Grafu 1 došlo k velkému zlomu. Liberec se rázem rozrostl o 11 nových částí a stal se tzv. Velkým Libercem. Tímto se mnohonásobně navýšily možnosti další expanze a rozvoj města jako střediska nejdříve říšské župy Sudety, po válce pak jednoho z největších center severních Čech. Sjedení rozšířilo město především územně. Liberec byl do té doby velmi hustě osídlený. Jeho rozloha byla do roku

1939 pouhých 6 km² a žilo zde téměř 60 000 obyvatel. Samotný Starý Harcov v té době měl dvounásobnou rozlohu a pouhou desetinu obyvatel. Rozloha tedy narostla velmi značně. V Grafu 2 je poprvé vidět, že městské části se zcela neshodují se současnými katastrálními územími. Zde je tomu tak u Starého Harcova, který je jako katastrální území tvořen 2 městskými částmi, Starým Harcovem a Novým Harcovem.

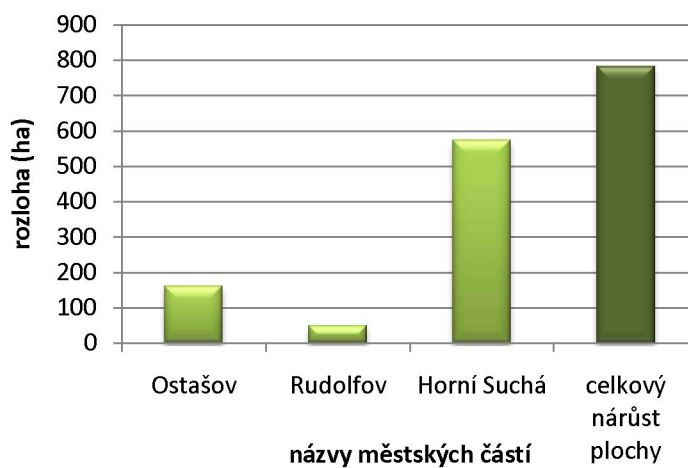
Graf 2 Rozloha území připojená v roce 1954



Zdroj: Seal, s. r. o. *Katastrální území. Územně identifikační registr České republiky*. [Online]. c. 2004 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.isu.cz/uir/scripts/vfku.asp>

Konec druhé světové války nastartoval období zhruba půl století, ve kterém se značně proměňovala podoba Liberce. První růst územního rozsahu nastal roku 1954, kdy byly připojeny 3 nové městské části: Kateřinky, Karlínky a Horní Hanychov. Liberec díky nim nabyl o necelých 1400 ha.

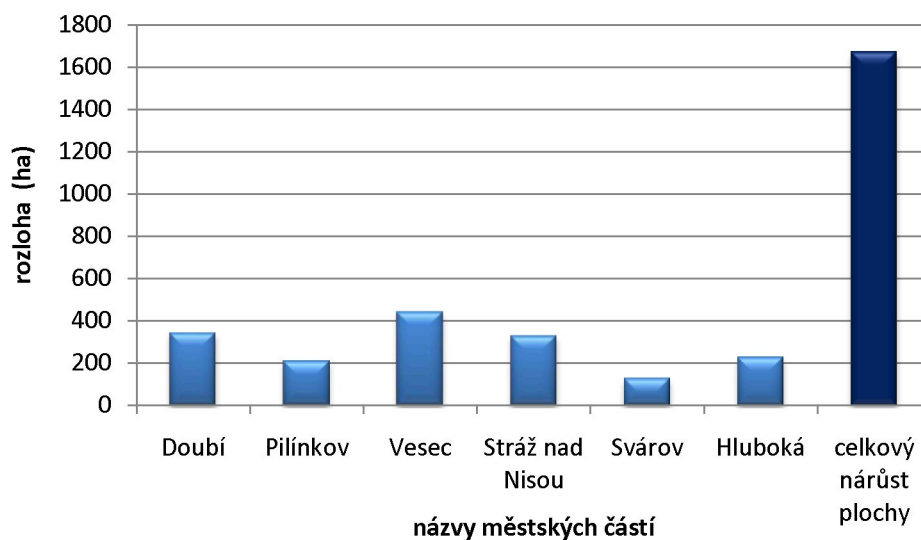
Graf 3 Rozloha území připojená roku 1963



Zdroj: Seal, s. r. o. *Katastrální území. Územně identifikační registr České republiky*. [Online]. c. 2004 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.isu.cz/uir/scripts/vfku.asp>

Následující Graf 3 ukazuje, že rozpínání plochy nebylo v dalším období tak markantní. Sice byly opět připojeny 3 nové městské části: Ostašov, Rudolfov a Horní Suchá, ale jejich územní potenciál byl jen o málo větší než polovina předchozích 1400 ha.

Graf 4 Rozloha území přiřčená v roce 1967

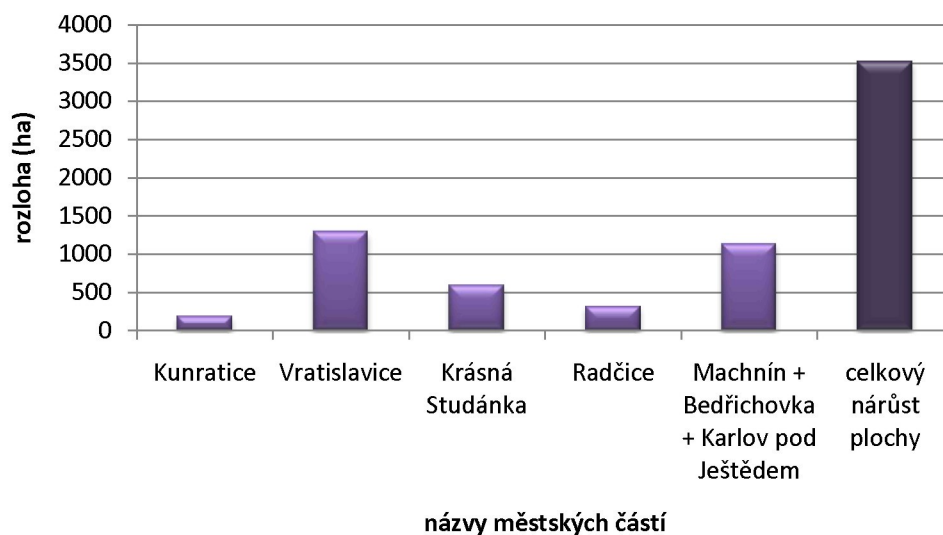


Zdroj: Seal, s. r. o. *Katastrální území. Územně identifikační registr České republiky*. [Online]. c. 2004 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.isu.cz/uir/scripts/vfku.asp>

Ve 4. fázi proměny území Liberce dochází opět ke značnému nárůstu městské územní plochy. V 60. letech tak liberečtí urbanisté dostali další možnost pro rozvoj ploch a obslužnost města. Objevuje se zde nový fenomén. Některé části připojené v průběhu 2. poloviny 20. století se po změně režimu v roce 1989 postupně odpojují. Z částí zmíněných v Grafu 4 to byly Stráž nad Nisou a Svárov, které se shodně odpojily dne 1. 9. 1990.

Stráž nad Nisou se stala specifickým příkladem. Její území leží uvnitř katastrálního území města Liberce, ale je samostatnou obcí, jejíž částí se stal i zmíněný Svárov. Tento jev je velmi dobře vidět na územním plánu z roku 2002.

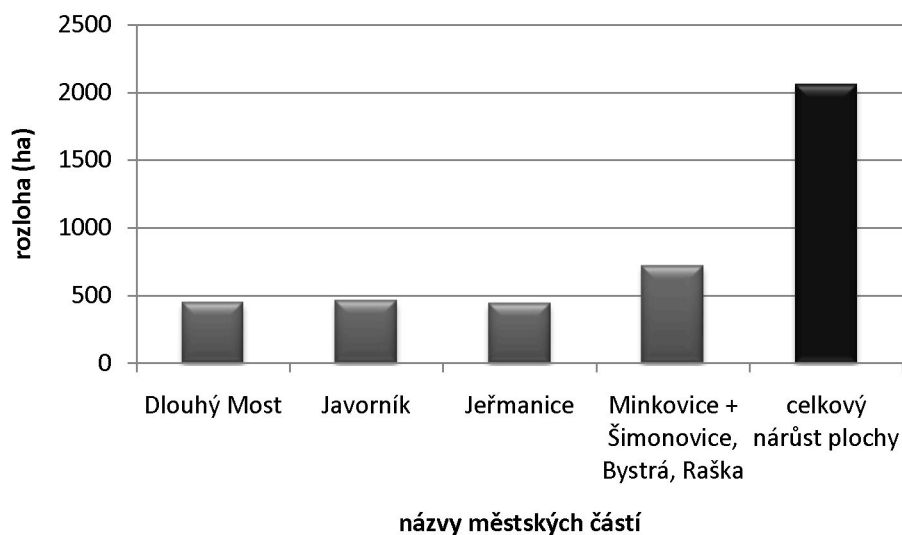
Graf 5 Rozloha území přiřčená v roce 1980



Zdroj: Seal, s. r. o. *Katastrální území. Územně identifikační registr České republiky*. [Online]. c. 2004 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.isu.cz/uir/scripts/vfku.asp>

Předposlední změna v územním rozsahu v Liberci, konající se v období Československé socialistické republiky, proběhla roku 1980. Bylo to poslední dlouhodobě trvající napojení obcí na město Liberec. Liberec do té doby o rozloze necelých 7542 ha se zvětšil o polovinu stávající rozlohy. Z přiřčených částí se žádná neoddělila úplně, pouze Vratislavice se staly v rámci Liberce samostatným městským obvodem. Rozsah plochy Liberce z roku 1980 odpovídá velikosti Liberce z roku 2002.

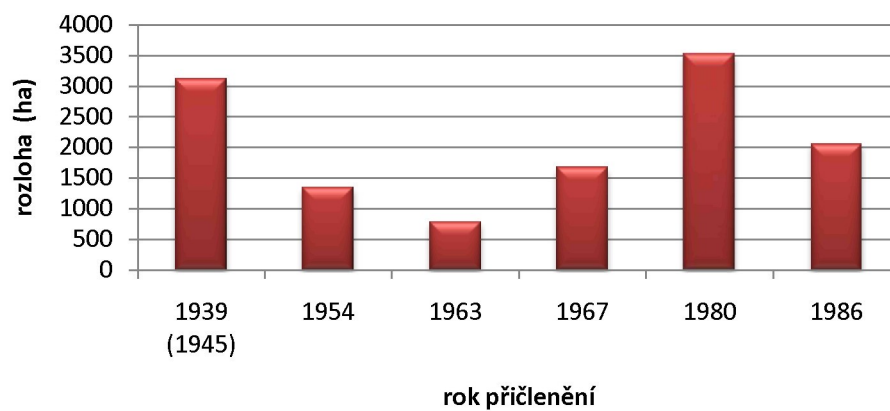
Graf 6 Rozloha území přiřčená v roce 1986



Zdroj: Seal, s. r. o. *Katastrální území. Územně identifikační registr České republiky*. [Online]. c. 2004 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.isu.cz/uir/scripts/vfku.asp>

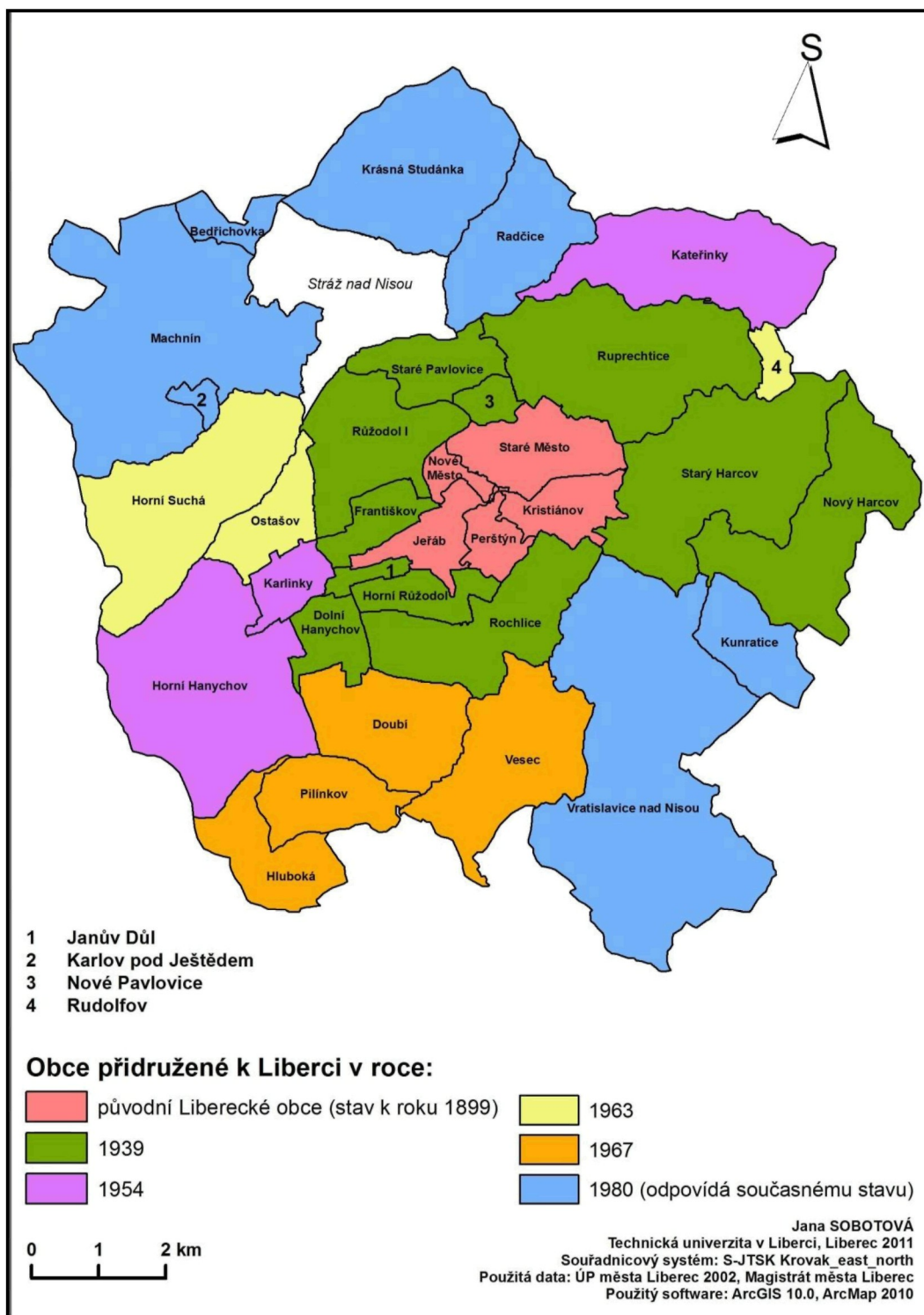
Poslední nárůst rozsahu Liberce se uskutečnil roku 1986 a neměl dlouhodobé trvání. Všechny městské části se v průběhu dalších 7 let od Liberce oddělily a staly se samostatnými obcemi v suburbálním prostoru. Stejný osud potkal i 2 městské části přidružené v roce 1967, Stráž nad Nisou a Svárov.

Graf 7 Porovnání nárůstu rozlohy v jednotlivých obdobích



Zdroj: Seal, s. r. o. *Katastrální území. Územně identifikační registr České republiky*. [Online]. c. 2004 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.isu.cz/uir/scripts/vfku.asp>

Obr. 2 Vývoj území Liberce na příkladu městských čtvrtí (stav k r. 2011)



Podkladová data: DRDOVÁ, H. a kol., a. (2002). *Územní plán města Liberec*. SOKA Liberec, Sběrka map a plánů. [plán]. Liberec, inv. č. 1007, sign. A/39.

6.1 Městské čtvrti a městský obvod Liberce

6.1.1 Liberec město (Staré město, Nové město, Jeřáb, Perštýn, Kristiánov)

Výstavba v Liberci koncem 19. století byla vyvolána především průmyslovou revolucí. Ráz města byl změněn výstavbou průmyslových objektů. „Těsně před první světovou válkou byly zastavěny téměř veškeré větší volné plochy na původním katastru Liberce. Další stavební činnost vyžadovala zbourání starých domů nebo připojení dosud volných ploch na katastrech sousedních obcí, případně spojení těchto obcí s městem.“ (TECHNIK a kol., 1980 s. 86)

Ve třicátých letech byl Liberec prakticky spojen s okolními částmi zastavěnou plochou, ale fakticky se stále skládal pouze z původních městských částí. Etapy právního slučování nastaly až roku 1939. Původními městskými částmi Liberce jsou myšleny Staré město, Nové město, Jeřáb, Perštýn a Kristiánov. Vyjmenované čtvrti v dnešní době utvoří centrální část města, která je doplněna Horním Růžodolem. Střed města je symbolem většinou stabilní zástavby. Příkladem jsou i historické budovy, které jsou součástí památkově chráněné lokality jako historické centrum. Jakékoli změny ve využití plochy tak podléhají správě památkové péče.

6.1.2 Velký Liberec (Rochlice, Horní Růžodol, Dolní Hanychov, Janův Důl, Františkov, Růžodol I, Staré a Nové Pavlovice, Ruprechtice, Starý a Nový Harcov)

Hlavní období rozvoje **Rochlice** je spojováno s průmyslovou revolucí. Napojením obce na Liberec tramvajovým spojením roku 1899 nastartoval rozvoj a povýšení obce nejdříve na městys (1903) a později na samostatné město (1908). Rochlice jakožto průmyslové středisko se stala jedním z největších center Libereckého okresu.

Období první republiky se nesly v duchu velkého rozvoje. „O bouřlivém rozvoji Rochlice za první republiky svědčí 140 postavených domů – téměř dvojnásobek dřívějšího přírůstku, které vyrostly téměř všude.“ (BRUNCLÍK, Z. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004 s. 545).

„Rochlice byla 1. května 1939 připojena k Velkému Liberci jako VI. čtvrť a členy liberecké rady se stali příslušníci Hitlerovy NSDAP Eduard Kratzert a Josef Franz Kleiner.“ (BRUNCLÍK, Z. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004 s. 547)

Průmyslovou podobu si městská čtvrť udržela a stala se roku 1991 nejlidnatější a nejmladší čtvrtí Liberce. Jejím hospodářskému zaměření odpovídala i zástavba. Dominantní podíl na zastavěné ploše mají haly a sklady různých firem, které se zde staví od 40. let minulého století. Mezi významné podniky patří Bytex, Textilana, Mototechna a další. (MěstNV Liberec, 1973) Prostory občanské vybavenosti začaly vznikat o 10 let později a jejich nárůst nebyl takového rozsahu. (BRUNCLÍK, Z. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Horní Růžodol vznikl až roku 1925 jako město. Dříve byl součástí Růžodolu a německým Ober Rosentahl. „V roce 1939 byl Horní Růžodol připojen k Velkému Liberci a sedmou čtvrtí zůstal i po osvobození.“ (KARPAŠ, R. a KARPAŠOVÁ, M. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004 s. 547)

Zdejší čtvrť se dočkala nejdříve obnovy bytové zástavby, až poté zde byly stavěny průmyslové závody. Horní Růžodol plní především sportovní funkci díky sportovnímu centru Kolory. (KARPAŠ, R. a KARPAŠOVÁ, M. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Dolní Hanychov samostatnost získal roku 1886. Na významnosti získal připojením k Liberci roku 1939, kdy se jeho radnice stala sídlem hlavního župního města. Po druhé světové válce svoji jedinečnost ztratil a byl opět

spojen s **Horním Hanychovem** jako již několikrát v historii před rokem 1886. Dolní Hanychov jako součást Hanychova byl fakticky necelé 3 roky mimo Libereckou aglomeraci (1945-1948), ale prakticky z ní nikdy nevyšel, neboť roku 1954 byl k Liberci přičleněn jen samostatný Horní Hanychov.

Stejně jako jiným městským částem dopomohlo k rozvoji dopravní napojení na centrum Liberce. Tramvajové spojení do Dolního Hanychova bylo uskutečněno ve druhé polovině roku 1912.

V současné době mají Horní a Dolní Hanychov prakticky opačný postup vývoje. Sice oba dva čerpají ze své příležitosti k Ještědu a jsou tedy středisky cestovního ruchu, ale to je zhruba to jediné, co mají společné. Horní Hanychov jako centrum obytné upadá, naproti tomu Dolní Hanychov prochází obdobím růstu a rozpíná se i mimo své původní katastrální území na úpatí Liberce. (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Pro **Janův Důl** znamenal průchod železniční tratě Liberec-Pardubice (1846) spojení i oddělení od Liberce zároveň. Jedinou možností pro přímou chůzi do Liberce představovala pěší lávka z roku 1888, která zde fungovala až do roku 1990. Stejně jako předchozí městské čtvrti se Janův Důl stal roku 1939 součástí Velkého Liberce a zůstal součástí Liberce až do dnešní doby.

Zdejší oblast se do budoucna jeví jako ideální relaxační plocha či prostor s možností zástavby rodinných domků. (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Do počátku 20. let 20. století se **Františkov** rozvíjel pozvolna. Následně v rozmezí 10 let narostl počet vilek o 50%. Během okupace se obec stala součástí Liberce, ale její rys se nijak zásadně neproměnil. K proměně podoby Františkova došlo až v 70. letech 20. století, kdy mezi vilkami vznikla socialistická bytová zástavba, která nadobro proměnila reliéf

předměstské čtvrti v ryze obytnou zónu. Tento stav trvá až do dnešní doby. (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Již před tramvajovým napojením **Růžodolu I** na Liberec (1929) dochází k mohutnému nárůstu obyvatelstva, v rozmezí 20 let se počet obyvatel zvýšil trojnásobně a díky tomu samozřejmě narostla i obytná zástavba. Následně byla obec roku 1911 povýšena na městys. Růžodol I stejně jako Janův Důl si zachoval rys předměstské čtvrti, sice sousedí s letištěm, ale převažuje zde podoba rodinné zástavby. (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Společnou historii měly **Staré i Nové Pavlovice** do roku 1892, kdy byly na základě rozhodnutí zemského úřadu rozděleny. Nové Pavlovice byly ihned od počátku 20. století přemlouvány ke vstupu do projektu Velký Liberec. Nakonec byly připojeny obě části shodně v květnu 1939.

Nadále spojující realitou obou částí je nedostatek vodních toků, který způsobuje neexistenci průmyslu v lokalitě, proto je funkčnost pavlovických částí spíše obytná. Dobré rentabilitě bydlení v lokalitě Pavlovic přispívá i dopravní spojení. Hlavním rozdílem rozvoje zástavby Pavlovic byl způsob jejího průběhu, ve Starých Pavlovicích docházelo k náhodnému umístování lokalit nových domů, oproti tomu v Nových Pavlovicích vše probíhalo od r. 1909 dle ustanovovacího plánu. Ve Starých Pavlovicích v rozmezí 25 let na přelomu 20. a 30. let 20. století vyrostlo přes 60 nových obytných prostor.

Ruprechtice, od roku 1911 městys, byly dopravně napojeny na Libereckou aglomeraci od roku 1924 autobusovou dopravou, která se postupně rozrostla na stávající 4 linky MHD. Plánované je i napojení tramvajové, ale ještě nedošlo k jeho realizaci.

Proces rozvoje zástavby zaznamenal velký růst ještě do začátku 2. světové války, vznikaly zde nové domy a rodinné domky především v letech 1927-28, kdy byly přímo podporovány státními dotacemi.

Počátek 80. let přinesl Ruprechticím změnu jejich katastrálního území, které bylo posunuto za Horskou třídu a řeku Černou Nisu. Tento proces ochudil Ruprechtice o většinu jejich průmyslových podniků. Na území ale zůstala významná těžba ojedinělé růžové liberecké žuly.

Ruprechtice se staly součástí Liberce v rámci projektu Velký Liberec, byly tedy připojeny roku 1939 jako Liberec XIV v době německé okupace. (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Do poloviny 19. století byly Starý a Nový Harcov samostatnými jednotkami. Roku 1850 došlo k jejich spojení a byly k nim přiděleny i Nové Ruprechtice, tzv. Sedmidomí. Harcovská oblast je spíše rekreačního typu, který je doplněn vilovou čtvrtí bohatších obyvatel Liberce, které zde vznikaly již za první republiky. Původnímu relaxačnímu charakteru odpovídaly i typy zástaveb, byly zde lázně, rašeliniště a další centra odpočinku. Po druhé světové válce kvůli změně politické situace došlo i k proměně využití některých staveb, z rekreačních areálů se mnohdy staly firemní haly.

Připojení obou Harcovů k Liberci bylo umožněno až za 2. světové války, kde se do vedení zastupitelstev dostali zástupci SdP a tak se Starý i Nový Harcov staly součástí projektu Velký Liberec jako městské části Liberec XV a XVI.

Nový Harcov se již dalších významných změn nedočkal, je spíše na okraji zájmu a dochází zde ke stálému úbytku stálých obyvatel. Oproti tomu Starý Harcov se dále rozrůstá, hlavně v 70. a 80. letech minulého století. Nejprve rozvojem sídlištní zástavby na Kunraticích a Aloisině výšině,

později se k trvalým obyvatelům přidali i majitelé rodinných domků na Březovém vrchu. Společně s rozšířením sídlištní zástavby byl vytvořen i vysokoškolský areál, který je významný z pohledu druhého bydlení. (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

6.1.3 Městské části připojené roku 1954 (Kateřinky a Karlinky, Horní Hanychov viz 6.1.2)

Stavební ruch **Kateřinek** provázal především období po 1. světové válce, podílela se na něm i obec, která nechala vybudovat obecní rodinný trojdům. Naopak 2. světová válka se projevila jako utlumující a byla podnětem pouze pro rekonstrukce již stávajících staveb. Vzhledem k těsné blízkosti Kateřinek k CHKO je jejich oblast velmi vhodná pro stavbu jednotlivých rodinných domů. V květnu 1954 byly Kateřinky přičleněny k Liberci jako městská čtvrť XVII. „V roce 1980 byl jejich katastr rozšířen na úkor Ruprechtic tak, že celá údolní aglomerace, roztržená do té doby mezi obě čtvrti, tvoří nyní jediný celek náležející Kateřinkám.“ (KARPAŠ, R. a kol., 2004, s. 577)

Až do vzniku první republiky byly **Karlinky** spíše německé. K počestřování a zvyšování samostatnosti Karlinek došlo až se zánikem Rakouska-Uherska. V období mezi válkami se také rozrostla zástavba rodinných domů. Mnichovská diktatura znamenala další změnu v obyvatelstvu, české obyvatelstvo odcházelo na dobu války do vnitrozemí Protektorátu. Pád Říše donutil Němce k odsunu a obec dostala svůj český název Karlinky (31. 12. 1946). Trvání samostatnosti obce vydrželo jen do 22. 5. 1954, kdy se stala XVIII. čtvrtí Liberce. (LACINOVÁ, H. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

6.1.4 Městské části přidružené roku 1963 (Ostašov, Rudolfov a Horní Suchá)

První republika byla pro **Ostašov** velmi přínosná, rozrostla se zde bytová zástavba. Po druhé světové válce platilo označení Ostašov i pro **Horní Suchou**.

Horní Suchá představuje výjimku v Liberecké aglomeraci, na jejím území se neobjevuje žádný průmysl, i v minulosti byla spíše zemědělskou oblastí. Zavedení železnice obě obce rozdělilo, díky ní byly navýšeny pracovní možnosti v blízkém Růžodole. Ostašov má velmi dobré terénní podmínky díky, kterým zde mohla být položena železnice a postaveny haly a sklady. Od druhé poloviny zde započala výstavba průmyslového areálu Kovošrot, která končila roku 1980. Ještě před polovinou 20. století se Ostašov stal sídlem pro průmyslový závod LIAZ. V 70. letech byla změněna i ubytovací struktura, k vilkám a rodinným domům přibýly panelové domy a rodinné montované domy. (LACINOVÁ, H. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Největším počtem obyvatel ve své historii se **Rudolfov** mohl pyšnit hned na začátku 20. století, tehdy měl 460 obyvatel. Stejně jako v dalších okrajních částech Liberce zde klesá počet stálých obyvatel, začíná se zde rozmáhat trend druhého, rekreačního bydlení. Tento trend nastal již za první republiky, kdy se oblast Rudolfova stal významným odpočinkovým centrem.

„Po novém územním rozdělení v roce 1850 připadl Rudolfov pod správu Ruprechtic a osamostatnil se teprve v roce 1879. Od 25. 8. 1950 byl jeho katastr rozšířen část Ruprechtic. K 1. 7. 1963 se stal 21. libereckou čtvrtí.“ (KARPAŠ, R. a kol., 2004, s. 579)

6.1.5 Městské části přidružené roku 1976 (Doubí, Pilínkov, Vesec, Stráž a Hluboká)

Úbytek obyvatelstva v **Doubí** po první světové válce byl kompenzován po vzniku Československé republiky, kdy zde vznikala bytová zástavba podporovaná státní dotací.

Zemědělská výroba, původní tradiční obživa, prošla po 2. světové válce obměnou, na základě původních drobných zemědělců se vytvořilo JZD, ke kterému se postupně přičlenily JZD Pilínkov, Ještěd, Minkovice, Šimonovice a Rašovka. Kompletní zemědělský spolek byl nakonec přičleněn roku 1972 ke Státnímu statku Liberec. I přes tradiční zemědělskou výrobu v roce 1991 pracovala většina zde žijících obyvatel v průmyslu.

Změny v zemědělských poměrech byly zásadní pro územní správu. K Doubí nebyly připojeny pouze zemědělské oblasti, ale i celé části jako Pilínkov. Doubí se stalo součástí Liberce 1. 5. 1976 jako 23. čtvrt' aglomerace.

Zásadní proměny v zástavbě byly započaty v 80. letech. Vzniklo zde kompletní sídliště i s občanským zázemím typu základní školy nebo samoobsluhy. Další etapou rozvoje byla výstavba bytových domků i samostatných domů v polovině 80. let. (TECHNIK, S. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Pro rozvoj české zástavby v **Pilínkově** byl impulz založení české základní školy v roce 1923, usadili se zde železničáři a vystavěli si nové rodinné domy. Rok 1923 byl zlomovým i pro ustanovení názvu platného do dnes, Pilínkov. Dříve se používala označení Hynčice či Jindřichov.

V 60. letech se stala hlavním bodem Pilínkova závod Preciosy, díky němu sem byla prodloužena městská hromadná doprava, bylo dostavěno sportovní centrum i mateřská škola.

Pilínkov prošel několika různými fázemi spojení s ostatními částmi Liberce. Nejříve byl roku 1949 sloučen s Hlubokou, následně byl podřízen Doubí (1960) a nakonec 1. 5. 1976 připadl Liberci jako městská část XXIV. (TECHNIK, S. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Největšího rozkvětu dosáhl **Vesec** před první světovou válkou, po povýšení na městys 29. 4. 1909, kdy měl 4 150 obyvatel a 350 domů. Od té doby se počet obyvatel snižoval, i když domů poněkud přibývalo. Větší pokles způsobila první světová válka.“ (TECHNIK, S. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004, s. 592) Po válce pokračoval stavební boom především v oblasti rodinných domků se zahradami. Postupné napojování na Liberec zapříčinilo odchod obyvatel více do centra aglomerace.

Vesec se stal součástí Liberce jako městská část XXV 1. 5. 1976. Vývoj zástavby vedl k tomu, že roku 1982 zde stálo 331 domů se 714 byty. Ani poté zástavba neustala, již roku 1991 byl počet domů 451 a žilo zde 3 980 lidí. Vesec se nerozvíjí jen po stránce bytové, ale i rekreační čemuž přispívá přítomnost Veseckého rybníka a Lučního potoka. (TECHNIK, S. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Hluboká se dočkala svého největšího rozsahu ještě v 19. století. Od té doby zde docházelo k úbytku obyvatelstva a stagnaci všeobecného vývoje. Po 2. světové válce zde nebyl možný vznik ani samostatného družstva, neboť zde žilo pouze 9 trvale žijících obyvatel. Kvůli nedostatku obyvatel i občanské vybavenosti byla Hluboká nejen formálně přidružena k Pilínkově. Po boku Pilínkova vstoupila 1. 5. 1976 do Liberecké aglomerace coby Liberec XXVIII. (TECHNIK, S. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

6.1.6 Městské části přidružené roku 1980 (Kunratice, Vratislavice nad Nisou, Krásná Studánka, Radčice, Machnín, Bedřichovka a Karlov)

Kunratice jsou vymezeny velmi malou plochou podél Kunratického potoka, který je lemován Strážným vrchem a Prosečským hřebenem. Samostatnost Kunratic byla ukončena k 1. červenci 1980, kdy se staly součástí Liberecké aglomerace jako městská čtvrť XXIX. (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Vratislavice nad Nisou až do počátku 20. století neexistovaly, jejich vznik je datován k 1. 1. 1901, kdy vznikly spojením dvou částí na březích Nisy. Vznik jedné obce byl motivem pro povýšení na městys o 2 roky později.

Větší rekonstrukce a rozvoj zástavby se v městysu rozvíjely až po obou světových válkách. Rekonstruovaly a stavěly se bytové i průmyslové objekty. Nové obytné zástavbě vévodily nová sídliště na levém břehu Nisy pro zaměstnance Textilany a Intexu. Rozvoj panelové zástavby typické pro druhou polovinu 20. století se zde projevil především v oblasti ulic Tábořské a Náhorní.

Stejně jako Kunratice byly i Vratislavice (Liberec XXX) připojeny k Liberci 1. 7. 1980, rozdílný je vývoj po roce 1989. Vratislavičtí se nespokojili s podřízením městu a tak se na jejich žádost staly 1. 7. 1991 samostatným městským obvodem.

V době připojení k Liberci se moderní zástavba přesunula především do Zeleného údolí, kde vznikl jak hotel, tak bytové obecní domy. Významnou obecní stavbou je dále dům pro seniory. (TECHNIK, S. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Krásná Studánka oficiálně vznikla až 2 roky po 2. světové válce (31. 12. 1947), do té doby byla označována německy Schönborn. Rok 1960 znamenal růst plochy působnosti, do Krásné Studánky byly připojeny Radčice. V roce 1980 se připojila k Liberci coby městská čtvrť XXXI. (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Ke konci 19. století byly **Radčice** převážně zemědělskou oblastí. Část obyvatel se postupně přesunula k textilní výrobě. Zemědělské zaměření pracovních sil z Radčic přečkalo i 2. světovou válku, což se projevilo i s nástupem komunistického režimu, kdy zde prakticky hned vzniklo JZD (1951). Územnímu přidružení Radčic k Liberci předcházelo připojení radčického JZD Budoucnost ke Státnímu statku Liberec (1966).

Dlouho požadované potřebné napojení obce na Liberec pomocí městské hromadné dopravy se uskutečnilo až roku 1984, kdy již Radčice oficiálně spadaly pod Liberec, jako jeho městská část (od roku 1980). (KARPAŠ, R. a kol., 2004)

„Od 21. 12. 1902 se staly machnínské prameny hlavním zdrojem pro liberecký vodovod. Ironií zůstává, že sami zdejší obyvatelé se vodovodu dočkali teprve v letech 1933-34, až po provedení normých vrtů a zvětšení dosažitelné kapacity zdrojů pitné vody.“ (LACINOVÁ, H. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004) I přesto byl **Machnín** již začátkem 20. století spíše průmyslovým.

„Stavební činnost se zpočátku zaměřovala především na údržbu dosavadních objektů“. (LACINOVÁ, H. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004) Stavba nových bytových jednotek začala až roku 1964. Samostatnost Machnínu byla ukončena 1. 7. 1980, stal se Libercem XXXIII. (LACINOVÁ, H. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Bedřichovka byla významným dřevozpracujícím střediskem, téměř 100 let od r. 1860 zde fungovala pila Roberta Scholze, která vydržela v činnosti až do převzetí ONV Liberec v roce 1948. Stejně jako Machnín byla připojena k Liberci 1. 7. 1980, její označení je do dnes Liberec XXXIV. (LACINOVÁ, H. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

Karlov pod Ještědem je nejméně obydlenou městskou částí dle SLDB z roku 1991. Kvůli zdroji vody pro liberecký vodovod zde nevznikl žádný průmysl, jedná se tedy o zemědělskou oblast. Roku 1850 byl připojen k Machnínu, jeho osud byl tedy od té doby spjat s převážně německým Machnínem. O 130 let později se stal jako městská část XXXV. součástí Liberce. (LACINOVÁ, H. In. KARPAŠ, R. a kol., 2004)

6.2 Liberec po r. 1900

Během 19. století se území Liberce významně rozšířilo z prostoru mezi Harcovským a Jizerským potokem do oblasti pod Ještědem a k Jizerskému pohoří. Územní rozšíření bylo úzce spojeno s rozvojem průmyslu. S rostoucími požadavky na plochy určené pro průmysl i obytné zóny se zvyšoval nátlak, aby byly připojeny okolní obce k Liberci, neboť katastrální území Liberce již neposkytovalo dostatečnou územní kapacitu. K tomuto kroku, ale nebyla shovívavá liberecká německá většina. Nutnost velkých změn v územním uspořádání vedla radní k tomu, aby dali podnět ke vzniku prvního územního plánu Liberce, jelikož prozatímní regulační plány nestačily. A tak byl roku 1893 vybrán vídeňský architekt Camillo Sitte, který se měl tímto úkolem zabývat.

6.3 *Utváření Velkého Liberce*

Vzniku Velkého Liberce předcházela dlouhodobá jednání již od roku 1887. Velkým mezníkem v utváření městské podoby byly obě světové války. „V době před první světovou válkou tvořil již Liberec s nejbližšími sousedními obcemi jeden stavební celek. Rochlice navazovala na Horní Růžodol a ten přes Monstrační vrch na Liberec. Františkov, Janův Důl a část Horního Růžodolu v prostoru za nádražím se již dávno spojily s oddělenou částí Liberce Na Jeřábu, přestože po stránce správní zůstávaly rozděleny.“ (TECHNIK, S. a kol., 1980, s. 87) Naopak některé další blízké obce byly zcela odděleny, tomu napomáhaly hlavně přírodní podmínky, respektive tvar reliéfu, těmito oblastmi byly Pavlovice, Ruprechtice a Starý Harcov. Snahy o spojení Liberce byly přerušeny již zmíněnou první světovou válkou. Po válce docházelo k dalšímu vývoji stavební činnosti jednotlivých částí bez ohledu na dřívější plány o vzniku Velkého Liberce, neboť příměstské části a ani liberečtí radní nechtěli spojení, spíše německého Liberce a českých okolních obcí. Dalším faktorem, který stál v cestě uskutečnění napojení obcí k Liberci, byla rozdílná sociální a politická situace ve *městě* Liberci a přilehlých *vesničkách*. Je jasné, že Liberec byl především pod buržoazní správou. Naopak v obecních částech představovali většinu sociální demokraté s marxisty. K proměně politické situace došlo začleněním území Liberce do sudetské župy, což znamenalo absolutní zákaz levicově orientovaných stran. Vznik Velkého Liberce podpořil i říšský vůdce Hitler. Ke zvratu situace tedy došlo se začátkem druhé světové války. Během období protektorátního zřízení se Liberec (Reichenberg) stal střediskem Sudet, tedy součástí Německé třetí říše. „V roce 1939 se uskutečnilo spojení Liberce s předměstskými obcemi Rochlicí, Horním Růžodolem, Dolním Hanychovem, Janovým Dolem, Františkovem, Růžodolem I, Starými Pavlovicemi, Novými Pavlovicemi, Ruprechticemi, Starým Harcovem, Novým Harcovem, které se staly čtvrtěmi Velkého Liberce.“ (TECHNIK, S. a kol., 1980, s. 98)

V době před spojením byla rozloha města 6 km² a žilo zde okolo 40 000 obyvatel. Plocha byla pouhou polovinou území, který zabíral Starý Harcov s necelými 4,5 tisíci občanů. K 1. 5. 1939 měl tedy celkem Liberec 70 567 obyvatel a byl městem s nejvíce obyvateli v celých Sudetech. Během druhé světové války k dalším změnám v rozsahu území Liberci nedocházelo.

6.4 1945 – 1986 – integrace

Po druhé světové válce docházelo k velkému územnímu rozšiřování Liberce, tato akce se uskutečnila v několika etapách, proto se období od roku 1945 do roku 1986 dá označit jako období integrace. Přidružovaná území se postupně přičleňovala ke stávajícím libereckým městským celkům. První uspořádání navázalo na vznik Velkého Liberce a prakticky nastolilo stejné uspořádání, které bylo utvořeno roku 1939, Liberci byly úředně přiděleny části Liberec VI – XVI, k tomuto úřednímu potvrzení rozlohy města došlo společně s ustanovením Liberce jako statutárního města 6. prosince 1945. K prvnímu faktickému přidružení a zvětšení rozlohy ve zmíněném období došlo 22. května 1954, k Liberci byly připojeny tyto části: Kateřinky, Karlínky a Horní Hanychov. Další fáze nastala na Nový rok 1963, do Liberce byl integrován Ostašov, Rudolfovo a Horní Suchá. 1. května 1976 dosáhl Liberec počtu 28 čtvrtí, městskými částmi se stalo Doubí, Pilínkov, Vesec, Stráž nad Nisou, Svárov a Hluboká. K připojení dalších oblastí došlo 1. července 1980, Liberec se rozrostl o Kunratice, Vratislavice, Krásnou Studánku, Radčice, Machnín, Bedřichovku a Karlov pod Ještědem. K poslednímu růstu Liberce došlo 1. ledna 1986, přidružil se Dlouhý Most, Javorník, Jeřmanice, Minkovice, Šimonovice s Bystrou a Raškou.

6.5 1990 – 1993 oddělování městských částí

Počátkem 90. let došlo k opačnému procesu, tedy k postupnému odpojení některých částí. První etapa nastala 1. září 1990, odpojila se Stráž nad Nisou, Svárov, Minkovice a Šimonovice s Raškou a Bystrou. K poslednímu odpojení došlo 1. ledna 1993, odpojeny byly Jeřmanice a Dlouhý Most s Javorníkem.

7 Kartografická zpracování územního plánu včetně rozboru a metod zpracování

7.1 Kartografické zpracování územního plánu

V průběhu 20. století došlo k velkému vývoji technologií a techniky obecně. I proto se možnosti kartografických pracovníků velmi změnily. Územní plány prošly proměnou stejně jako ostatní mapová díla. Změnily se vyjadřovací prostředky, měřítko výkresu, symbolika i možnosti generalizace, těmto všem změnám hodně napomohlo digitální zpracování dat.

Na počátku století byly technické možnosti omezené na zručnost tvůrců ÚP. V porovnání dnešní dobou bylo užší spektrum používaných šraf, síly čar. Kvůli této skutečnosti byl chudší i obsah informací v územním plánu. Což nebylo vždy na škodu, plány byly mnohem čitelnější a přehlednější než dnes.

Vcelku velkým problémem je velikost měřítka a s tím spojená velikost listu papíru ÚP, protože plány jsou hodně podrobné a mají velké měřítko. V dřívější době se problémy s velikostí a tím i manipulací řešily rozdělením ÚP na několik jednotlivých listů, které byly dávány do archů buď samostatně, anebo byly nalepovány na tvrdé kartony. Problémy s manipulací a následným rozdělením plánu na více listů přetrvávají dodnes. Jak bylo výše řečeno, tak ÚP plán prochází celým procesem schvalování a úprav, rozdělení na jednotlivé listy se tedy stává nositelem nepřesností. Tento problém se zvyšuje se zavedením digitálních modelů územního plánování. Chyby se projevují ve vlastní digitalizaci a následné vektorizaci.

Přehlednost ÚP s časem klesá a rozsah obsahu narůstá. Dobrým řešením je digitální zpracování, které umožňuje rozdělení obsahu do několika datových vrstev a uživatel si tak může zvolit, co chce vidět a je tedy

na něm, které vrstvy si v dané situaci zapne. Proto již některé instituce poskytují své územní plány na webových stránkách, jako WMS služby (Web Map Service). WMS služby umožňují připojit si datové sady ÚP do svých mapových projektů ať vektorových či rastrových. (BURIAN, J., 2009)

7.2 Kartografické metody zpracování územního plánu

I přestože je v práci zmíněn územní plán z přelomu 19. a 20. století, tak jednotné kartografické metody do dnes nebyly vytvořeny. Pokusy o vytvoření jednotné metodiky byly započaty v roce 1976 jako příloha Stavebního zákona z roku 1976. Autoři tohoto metodického postupu se snažili určit jednotné znaky pro celou grafiku ÚP. Jednotnost obsahu plánu v příloze nebyla obsažena.

K dalšímu pokusu o unifikaci kartografické stránky územního zachycení došlo roku 1999. V tomto případě se jedná o přílohu Jednotný standard legend hlavního výkresu územního plánu obce a regulačního plánu v časopisu Urbanismus a územní rozvoj. Hlavním důvodem pro vytvoření článku bylo sjednotit grafické zachycení plánu, což mělo vést k možnosti srovnávat jednotlivé ÚP. Homogenost se v tomto případě týkala minimálního obsahu legendy, uspořádání legendy a její členění dle časového zobrazení území (současný stav, návrh a výhled).

V dnešní době v České republice není žádné jednotné nařízení pro kartografické zpracování územních plánů. I přestože problematika územního plánování spadá pod správu ministerstva pro místní rozvoj, tak se o sjednocení snaží pouze kraje a některé soukromé sektory. Právě kvůli této situaci nevzniká celostátní norma, ale pouze regionální metodiky. Hlavní cíle spolupráce regionálních organizací jsou tyto: grafické sjednocení ÚP, unifikace datových modelů, datových formátů

a kompletní homogennost digitálních zpracování postupu územního plánování.

Důvodem odmítání jednotného zobrazení ÚP urbanisty je různorodost České republiky. Tento názor je však dobře vyvrácen některými kartografickými díly, která celou plochu státu pokrývají. Jednou takovou mapovou sbírkou je Základní mapa České republiky 1 : 10 000, kterou vyhotovuje ČUZK.

Z geoinformatického pohledu lze vidět jako první pokus o jednotnost Metodiku digitálního zpracování územního plánu obce pro GIS ve státní správě na úrovni okresního úřadu verze 1.5, je to tzv. Metodika Brno, která je prací okresních úřadů a magistrátu města Brna. Úřady se na ní podílely v letech 1999 – 2001. Úkolem spolupráce bylo navrhnout možnost jak využívat digitální data s ohledem na možnosti technologií, přičemž byly brány v úvahu programy ESRI a Intergraph. Hlavním výsledkem je model digitálního území obce a možnost vytvoření jednotné legendy územního plánu.

Na metodologii z roku 2001 navázal Krajský úřad Jihomoravského kraje, který v roce 2003 zadal Jednotný postup digitálního zpracování územního plánu obce pro GIS. Výsledkem práce je katalog jevů ÚP s hierarchicky strukturovaným výčtem všech jevů z ÚP. Dalším východiskem zadaného projektu je seznam výkresů ÚP, seznam vrstev pro každý z výkresů a symbolika, tj. popis plošných, liniových a bodových symbolů použitých pro založení souborových sad. Práce obsahuje i tabulku barev a knihovnu značek společně se styly čar a fonty.

Další vývoj metodologie se přesunul z Jihomoravského kraje do kraje Pardubického, kde roku 2005 zadal Krajský úřad Pardubického kraje vytvoření Minimálního standardu pro digitální zpracování územního plánu měst a obcí v GIS. Minimum je koncepce standardizace digitálního

zpracování ÚP, která má sjednotit jevy územních plánů a vytvořit standardní vrstvy v GIS. Je zde určován obsah hlavního výkresu a doporučen grafický projev standardních jevů v hlavním výkresu ÚP.

Obě kartografické metodiky krajů jsou vzájemně těžko kombinovatelné. (BURIAN, J., 2009)

7.3 Zobrazení územního plánu v budoucnosti

Již v dnešní době některé obce či kraje poskytují svůj územní plán na internetových stránkách buď ve formátu .pdf, anebo jako lépe využitelné mapové servery. Vybrané kraje si dokonce nechávají vytvářet webové portály, některé z nich nabízí i WMS služby, to se týká např. Jihomoravského kraje. V budoucnosti by měly jít cestou Jihomoravského kraje i další regionální jednotky. (BURIAN, J., 2009)

V budoucnu je myšleno, převádět územní plány do 3D podoby, aby si i laikové, obyvatelé měst či regionů, mohli reálně představit, jak vypadá jejich město z globálního pohledu a jak by mělo vypadat v průběhu dalších let.

8 Kartografické vyjadřovací prostředky v územním plánu Liberce

8.1 *Sitěho územní plán*

8.1.1 Technické zpracování plánu

Technické zpracování Sitěho územního plánu odpovídá možnostem koncem 19. století. Původní originální zpracování se bohužel nedochovalo. Ale z dochovaných verzí, které jsou umístěny ve státním okresním archivu v Liberci, je možné určit alespoň teoreticky, jak mohl původní plán rakouského architekta vypadat. K porovnání jsou dvě možné varianty, jedna kolorovaná a druhá je vytažená pouze tuží.

Barevný plán je na standardním papíře, který je zpevněn podkladovou tkaninou, která umožňuje lepší manipulaci s mapovým dílem, aniž by bylo vystaveno rychlému opotřebení. Černobílá varianta je pouze na papíře a v archivu je přidružena k barevnému plánu, který je zároveň více názorný.

8.1.2 Kartografické zpracování

Jak již bylo řečeno, územní plán z přelomu 19. a 20. století se v originále nedochoval. Proto budou i v této kapitole popisovány obě varianty plánu Liberce z roku 1899. Společnými znaky obou plánů jsou liniové znaky a stejný styl písma a jazyka. Jazyk i styl písma je poplatný době, oba plány jsou tedy psány německy a je využíváno ozdobné kurzívy a tiskařského tiskacího písma. Rozdílnost stylů písma je podstatnou možností pro rozlišení popisovaných objektů. Typy znaků písma jsou jedinou možností rozlišení, neboť barva písma je pouze černá i na kolorované variantě.

Bližší rozlišení znaků, popř. barev, je pouhým dohadem, neboť plánům chybí legenda. Proto nemůžeme zcela jistě určit, co jednotlivé barvy

označují, i přesto je možno říci, že tmavě červená/hnědá v plochách představuje veřejné budovy. Červené plochy jsou zřejmě označením pro bytovou zástavbu, sytě zelená je typickým představitelem pro zahrady a veřejnou zeleň. Barva šedo-zelená je symbolem pro lesy. Vodní plochy i toky jsou zakresleny tradiční modrou. Okrová barva představuje nezastavěné plochy.

Jedinou barevnou implikací v černobílé variantě jsou červené body představující obchody rozmístěné po Liberci. Tento bodový znak je jediným, který se vyskytuje na obou variantách plánu. Další typické bodové znaky zde nejsou.

V barevném provedení celkově převažují plošné znaky, v černobílém pak liniové. (SITTE, C., 1899)

Liberec, inv. č. 789, sign. A/3. Plán Liberce z roku 1928

8.2 Plán Liberce z roku 1928

8.2.1 Technické zpracování

Další kartografické dílo vybrané pro popis není vlastním územním plánem, je jeho pouhým návrhem, ale také zachycuje Liberec velmi podrobně. Je specifické tím, že je na něm uvedený přesný den, vydání nebo určení stavu ke dni 31. 12. 1928. Plán Liberce je celý zhotoven ručně, včetně základní mapy a textu. Stejně jako předchozí plán z konce 19. století je kolorovaný, zřejmě vodovými barvami. Mapové dílo je na velmi rozměrném archu papíru, který je slepen z několika listů. Není nijak podlepen, což sice umožňuje jeho skladování v tubusu, ale je celkem náchylný k poškození při rolování, především v místech spojů jednotlivých listů.

8.2.2 Kartografické zpracování

Významným pozitivem je přítomnost kompletní legendy, ze které je velmi jasně patrné, že plán je vystaven především na kartografických znacích plošného typu, mezi které je v tomto případě zahrnuta i komunikační síť, která je rozdělena dle typu povrchu. Veškerý text je v německém jazyce a je psán krasopisným švabachem v černé barvě.

Plošné znaky mají barvy symbolické pro dané druhy funkčních ploch. Specifikem jsou vepsané hodnoty velikosti ploch daných druhů v hektarech, arech nebo m². Jednotlivé obecní budovy jsou označeny čísly, jejich seznam byl zřejmě zapsán v průvodní zprávě, která u plánu bohužel již není. Plán je velmi přehledný, ještě neobsahuje podrobné dělení kartografických znaků. (Město Liberec, 1928)

Obr. 4 Ukázka plánu z roku 1928 na příkladu středu Liberce



Zdroj: Město Liberec. (1928). *Plán města Liberce*. SOkA Liberec, Sbírka map a plánů.
[plán]. Liberec, inv. č. 974, sig. Z/12.

8.3 Územní plán z let 1954-56

8.3.1 Technické zpracování plánu

Provedení územního plánu z let 1954-56 je velmi zajímavé, prakticky vystaveno na obdobném principu, který využívají dnešní geoinformatické programy. Také pracuje s „vrstvami“, ale ty nejsou v elektronické podobě. Jednotlivé „vrstvy“ jsou zakresleny na pauzovacích arších, které se přikládají na základní podkladové mapy, které jsou na listech papíru podlepené tvrdými kartonovými deskami. Všechny „vrstvy“ jsou vyvedeny v barevných tónech a jsou dobře čitelné. Základní mapa zástavby je zanesena tiskem, další doplnění je provedeno ručně. Opět je zde velký problém, že na některých zcela nebo částečně chybí legendy, což způsobuje nesnadné určování správnosti znaků a jejich významu. Kompletní legenda je pouze na hlavním výkresu, další části ji kompletní nemají.

8.3.2 Kartografické zpracování

Kartografické zpracování je velmi variabilní a je zde využito mnoho technik od černobílých vrstev vytažených tuží po hlavní části vybarvené několika druhy barev, pastely či barvami na bázi vody.

Bližší popis je věnován především základovým vrstvám. Původní barvy jsou tradiční, modrá představuje vodní plochy a toky, oranžová je zastavená plocha, odstíny zelené znázorňují druhy zeleně, průmyslové a dopravní plochy mají barvu fialovou. Nejvýraznějším prvkem je symbolika komunikací s jasně žlutou barvou. Symbolika odstínů barev je zachována na všech částech územního plánu. Postupem času, ale některé barvy ztratily svůj původní odstín a mohou se tak snadno zaměnit. Budoucí využití ploch je naznačeno různými druhy šrafování. Problém není v přehlednosti mapy, ale v jejím vyložení, neboť zde na některých vrstvách chybí legendy, anebo jsou jen kusé.

Veškerý text včetně názvu a tiráže je ručně psaný v černé barvě. Kartografické znaky jsou v územním plánu z 50. let zastoupeny hlavně plochami a liniemi, body se ve zkoumaných plánech nevyskytují. Specifickými symboly jsou šipky, které naznačují další rozpínání daného typu funkčnosti plochy. (BOHÁČ, a kol., 1955-56)

Obr. 5 Ukázka plánu z let 1954-56 na příkladu středu Liberce



Zdroj: BOHÁČ, a kol. (1955-56). *Územní plán Liberce*. SOKA Liberec, Sběrka map a plánů. [plán]. Liberec, inv. č. 998, sign. U/1k.

8.4 Směrný územní plán (1969)

8.4.1 Technické zpracování plánu

Vlastní územní plán se v archivu bohužel nepodařilo zajistit, proto je pro popis využit jeho názorný směrný územní plán z roku 1969. Stejně jako ÚP z kapitoly 8.3 je tento nalepen na tvrdých kartonových deskách. Zpracování je obdobné jako u plánu z poloviny 50. let. Mapové dílo je založeno na základní mapě ČUZK. Jedinou velkou změnou je využití tiskových metod i pro text a další kartografické prvky v plánu. Jsou ale stále kombinovány s ruční tvorbou, která je symbolizována především tématem technického vybavení. Je zde vidět, že technické zpracování přestává dostačovat rozmanitosti obsahu, plán je již poněkud nepřehledný, nejvíce matoucí je právě zachycení technického zázemí města.

8.4.2 Kartografické zpracování

Nezměrnou výhodou je přítomnost legendy. Nemusíme se tedy jen domnívat, co které barvy a typy kartografických prvků znamenají. Výjimečné je i využití bodů jako znaků pro některé samostatné objekty z technického vybavení. Použité barvy jsou velmi nestálé, proto není divu, že jsou dnes snadno zaměnitelné. Například je v dnešní době špatně rozpoznatelné, co jsou obytné a co rekreační plochy, dále jsou špatně rozpoznatelná místa skládky a místa těžby. Odstíny barev jsou tradiční a téměř shodné s předešlými plány.

Je zde ale vrstva technického vybavení, která je velmi specifická. Pro zachycení technického zázemí je totiž bez rozdílu jeho typu využita výrazná modrá barva. Nejvíce matoucí je liniové značení, které se snadno zamění s vodními toky na podkladové mapě a je tak těžké identifikovat vzájemné polohy. Stejně jako v plánech minulých i budoucích jsou šrafované plochy a linie symbolem pro plánované zástavby a komunikace. (Město Liberec, 1969)

Obr. 6 Ukázka plánu z roku 1969 na příkladu středu Liberce



Zdroj: Město Liberec. (1969). *Liberec směrný územní plán*. SOkA Liberec, Fond MěstNV Liberec (1910) 1945 - 1990 (1995). [plán]. Liberec, inv. č. 414, čísl. kartonu De6.

8.5 Územní plán obce Liberec 2002

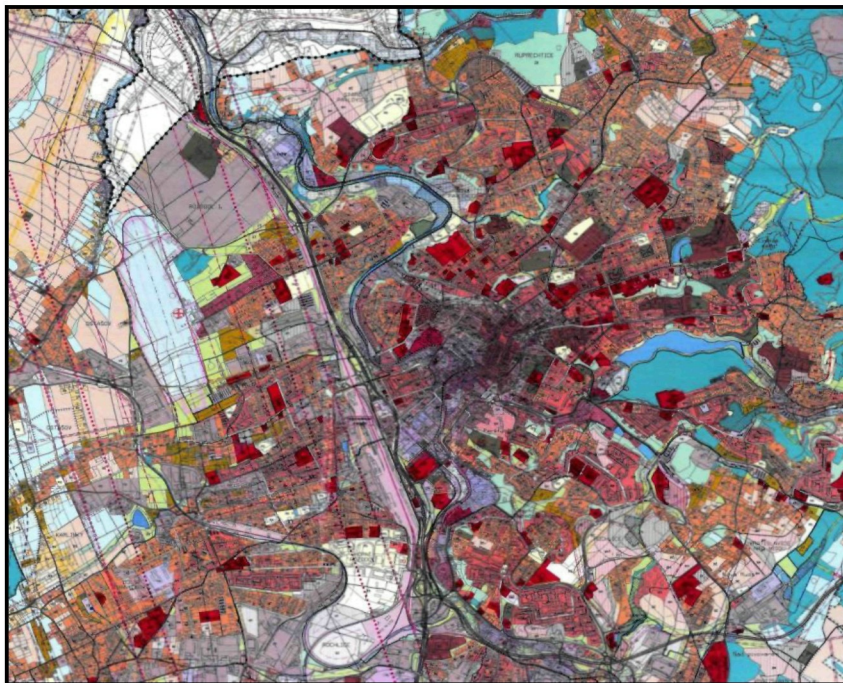
8.5.1 Technické zpracování plánu

Územní plán obce Liberec je prvním digitalizovaným ÚP pro oblast Liberce. Z mnoha hledisek je to výhodou, ale pro některé uživatele může být nepřehledný. Obsahuje mnohem více informací než předchozí plány. Široké spektrum dat je umožněné plným využitím geoinformačních metod a techniky. S využitím stávajících možností můžeme rozdělit tematické prvky do několika vrstev, které se dají dle potřeby zapínat a vypínat, my tak můžeme na plánu vidět jen to, co potřebujeme. Tento plán je prozatím jediný, který je k dispozici v digitální podobě, proto jej nelze porovnávat s dalšími. Pro veřejnost je dostupný hlavní výkres ÚP v tištěné podobě.

8.5.2 Kartografické zpracování

Rozsáhlost plánu předurčuje širokou variabilitu použitých znaků. Stejně jako je ve všech předchozích plánech převážná většina kartografických znaků plošného typu. Liniové znaky označují hraniční a komunikační prvky plánu. Ojediněle jsou zde zachyceny i bodové znaky jako heliport, vodojem či přijímač a vysílač radiových vln. Z hlavního výkresu je patrné, že celé území i jeho popisy jsou zachyceny s pomocí digitální a výpočetní techniky, již se zde nevyskytují žádné ručně zakreslované nebo zapisované objekty. Textové prvky jsou všechny v českém jazyce dobře čitelné. Barevná škála je pestrá, jednotlivé barvy je možné od sebe rozlišovat bez problémů. Šrafování a přerušované linie jsou jako u předchozích plánů využity pro navrhované objekty či změny hranic. (DRDOVÁ, H. a kol., 2002)

Obr. 7 Ukázka ÚP města Liberec z roku 2002 na příkladu centrální části Liberce



Zdroj: DRDOVÁ, H. a kol., a. (2002). *Územní plán města Liberec*. SOKA Liberec, Sběrka map a plánů. [plán]. Liberec, inv. č. 1007, sign. A/39.

8.6 Porovnání kartografických metod (v období 1898-2002)

Pro podrobný popis a srovnání vývoje kartografického zpracování byly vybrány tyto plány z kapitoly 5: Sitteho plán, ÚP z let 1954-1956, SÚP z roku 1969, ÚP města Liberce 2002. Pro dobré porovnání byl ještě doplněn plán z roku 1928. Průměrné rozmezí doby vzniku mezi jednotlivými mapovými díly je okolo 25 let. Sto let mezi prvním a posledním plánem představuje velkou možnost pro pokrok techniky i kartografických metod. Je tedy jasné, že nejvíce viditelný rozdíl je mezi plány z let 1898 a 2002. Ale i mezi jednotlivými díly jsou některé proměny značně viditelné.

Diferenciace mezi prvními dvěma plány (1898, 1928) je v měřítku. Nejstarší dochovaný plán Liberce je v měřítku 1 : 6000, není tedy tolik podrobný jako plán následující, který využívá měřítko 1 : 2880. Shodným znakem je zakreslená orientační síť. Využité barvy jsou totožné v barevném druhu i typu.

Struktura územního plánu z 50. let se liší od předválečného plánu především technickým pojetím a tematickým i územním rozsahem obsahu. Zobrazený územní rozsah je bezpodmínečně závislý na momentálním rozsahu Liberce a je tedy jasné, že oblast na ÚP z druhé poloviny 50. let je mnohem větší než na předchozím plánu, neboť po roce 1928 bylo k Liberci před vznikem územního plánu z let 1955-56 připojeno území o rozloze 4466,82 ha. Kdežto tematický rozsah není jasně předurčen ničím, závisí tedy na tvůrcích a pořizovateli ÚP, co všechno do něj chtějí zahrnout. V tomto případě není porovnání plánu z 20. a 50. let zcela objektivní, mapové dílo z roku 1928 není vlastním ÚP, ale i přesto je zajímavé v jak širokém spektru a dobrém stavu se územní plán z 50. let zachoval. Veškeré „vrstvy“ na průsvitovém papíře se dochovaly ve velmi

dobrém stavu, jsou tak exaktně použitelné i v dnešní době například pro účely porovnání proměny využití funkčnosti ploch.

Směrný územní plán (SÚP 1969) a územní plán (ÚP) z 50. let jsou na stejném mapovém podkladu. Ale jinak je jejich struktura rozdílná. SÚP 1969 je pouze jednodeskový, proto jeho čitelnost není na moc vysoké úrovni. Obě mapy jsou ručně kolorované. Začínají se zde ukazovat rozdíly ve využití tisku. ÚP (1955-56) je celý nakreslen a napsán na tištěné podkladové topografické mapě 1:10 000, kdežto u SÚP 1969 je již kombinovaný text tištěný a psaný. Podkladový materiál a barvy jsou lépe zvolené u ÚP z let 1955-56, což prokazuje jejich lepší čitelnost a stálost zachování odstínů barev, u směrného územního plánu postupem času dochází ke splývání barev a jejich blednutí. Znatelným rozdílem je i nadprůměrné využití modré barvy v SÚP 1969, která zde zastupuje veškerou technickou vybavenost.

Jak již bylo uvedeno, největší zlom v kartografických metodách přichází s nástupem počítačových geoinformatických systémů. Územní plán města Liberce 2002 (ÚPML 2002) je díky moderním technologiím možno rozdělit na několik na sobě navzájem nezávislých tematických vrstev. Optimální využití je umožněno i laickým uživatelům díky portálu Marushka, na kterém uživatelé mohou libovolně prolínat vrstvy, díky tomu se v určitých situacích územní plán stává přehlednějším. Naproti tomu, když jsou aktivovány veškeré vrstvy obsažené v ÚP, plán se stává špatně čitelným i pro odborníky, neboť obsahuje mnoho druhů dat. Kdežto SÚP 1969 je prakticky „jednovrstvý“ a obsahuje mnohem méně informací. Naprostá rozdílnost využitých kartografických metod se střetává ve využití typu znaků. V obou plánech převládají plošné a liniové znaky nad bodovými. Shoda u obou plánů nastává i ve využití odstínů barev a šrafování. Celkově jsou 2 poslední plány spíše rozdílné.

Již v úvodu kapitoly bylo zmíněno, že největší rozdíl je patrný mezi plány z hraničních období 20. století. Nejstarší dochovaný liberecký plán je spíše jen plánem se zástavbou, komunikacemi, zelení a zemědělskou půdou než charakteristikou využitelnosti ploch dle dnešních měřítek. Na první pohled je jasné, že společné prvky se v těchto dvou plánech hledají velmi obtížně. Zřejmě jediným společným rysem je využití stejných odstínů barev pro základní rozlišení využití půdy. Odstíny červené barvy odpovídají bytové zástavbě, zelené odstíny symbolizují území zeleně, zahrad či parků, pro zemědělské půdy byly vybrány odstíny hnědé a vodní plochy s toky jsou typicky modré.

9 Závěr

Územní plán na příkladu města Liberce prošel v průběhu 100 let velkým množstvím proměn, stejně jako město samotné. Zlomové okamžiky ve změně půdorysu města jsou spojeny především se změnami politické situace, jakými byla druhá světová válka nebo vznik samostatné České republiky. Proměna správ území spojená s těmito historickými událostmi vedla v prvním případě k rozsáhlému rozšíření území v podobě Velkého Liberce, po druhém zmíněném zlomu došlo k odpojení některých přidružených obcí.

Oproti tomu metody tvorby územního plánu se měnily průběžně v závislosti na vývoji techniky a možnostech kartografů, úředníků a politiků. Bakalářská práce je zaměřena především na proměnu z pohledu kartografů. Kartografické metody, jejichž proměny jsou analyzovány na příkladu 5 plánů Liberce, se vyvíjely zhruba ve stejných etapách, ze kterých byly plány vybrány. Jedná se především o změny v technice zakreslení, kdy byly ruční práce postupně nahrazovány strojním tiskem a v dnešní době pak počítačovými metodami geoinformatických informačních systémů a jejich možnostmi.

Tato proměna je velmi dobře patrná i v příkladu města Liberce, kdy nově zhotovovaný územní plán, který je ve fázi konfrontace s veřejností, je plně digitalizovaný. Občané města si ho mohou prohlédnout za pomoci softwaru Marushka na webových stránkách magistrátu města. Možnosti využití územního plánu se tak rozšiřují a přibližují se širší veřejnosti. V současné době (duben 2011) probíhají jednání nad konceptem nového Územního plánu s obyvateli města Liberce, které budou 11. května 2011 završeny veřejným projednáním. Od tohoto data bude probíhat 15 denní lhůta na podání připomínek, poté bude plán schvalován a následně vstoupí v platnost.

Výsledky bakalářské práce by mohly posloužit jako stručný přehled vývoje územního plánování pro území města Liberce. Územní plán je zároveň představován v práci jako příklad přehledného vývoje kartografických metod. Stejně významným je zmapovaný rozvoj území Liberce, který probíhalo v 5 základních fázích.

Podrobné věnování se jednotlivým prvkům v územních plánech např. proměně dopravní obslužnosti jednotlivých oblastí Liberce, již moje práce neobsahuje. Do budoucnosti by mohla být rozšířena o jednotlivé nadigitalizované územní plány.

Náročnost digitalizace ÚP je dána především rozměry a materiálem kartografických děl. Digitalizované plány by byly přínosné pro usnadnění zkoumání vývoje land use či zmíněné dopravy a dalších faktorů obslužnosti plochy města Liberce.

10 Literatura

Knižní zdroje a periodika:

BOCK, J. (2010): *Sbírka map a plánů*. SOkA Liberec. Liberec.

KARPAŠ, R. a kol. (2004): *Kniha o Liberci*. Dialog, Liberec, s. 704. ISBN 80-86761-13-4.

BURIAN, J. (2009): *Kartografické a geoinformatické chyby v územních plánech*. Geografie - Sborník České geografické společnosti, s. 179 - 191. ISSN 1212-0014.

BURIAN, J.; ZAPLETALOVÁ, Z. (2009): *Kartografický vývoj územních plánů Olomouce ve 20. století*. GeoBusiness Springwinter, s. 24-26. ISSN 1802-4521.

MOHR, J. (2009): *Památky Libereckého kraje*. Liberec: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Liberci. *Liberecký územní plán Camilla Sitteho z roku 1901*, s. 45-64. ISBN 978-80-903934-4-8.

Severočeský krajský národní výbor v Ústí nad Labem (1984): *Liberecká sídelní regionální aglomerace*. Ústí nad Labem, s. 60.

SOkA Liberec (2000): *Fond Městského národního výboru (1910) 1945 - 1990 (1995)*. Liberec.

Město Liberec (2002): *Obecně závazná vyhláška Statutárního města Liberec č.2/2002. O vyhlášení závazné části územního plánu města Liberec*. Liberec.

TECHNIK, S. a RUDA, V. (1980): *Liberec: Minulosti a současnosti*. : Severočeské nakladatelství, Ústí nad Labem, s. 308.

Vláda České republiky (2006): *Zákon č. 183/2006 Sb.* Praha.

Kartografické zdroje:

BOHÁČ, a kol. (1955-56). *Územní plán Liberce*. SOkA Liberec, Sbírka map a plánů. [plán]. Liberec, inv. č. 998, sign. U/1k.

DRDOVÁ, H. a kol., a. (2002). *Územní plán města Liberec*. SOkA Liberec, Sbírka map a plánů. [plán]. Liberec, inv. č. 1007, sign. A/39.

MěstNV Liberec. (1986). *Směrný územní plán Liberec*. SOkA Liberec, MěstNV Liberec (1910) 1945 - 1990 (1995). [plán]. Liberec, inv. č. 387, 388 č. kartonu 543.

MěstNV. (1973). *Studie podrobného územního plánu centra Liberce*. SOkA Liberec, Fond MěstNV Liberec (1910) 1945 - 1990 (1995). [příloha územního plánu]. Liberec, inv. č. 387, č. kartonu 543.

Město Liberec. (1969). *Liberec směrný územní plán*. SOkA Liberec, Fond MěstNV Liberec (1910) 1945 - 1990 (1995). [plán]. Liberec, inv. č. 414, čísl. kartonu De6.

Město Liberec. (1928). *Plán města Liberce*. SOkA Liberec, Sbírka map a plánů. [plán]. Liberec, inv. č. 974, sig. Z/12.

SITTE, C. (1899). *Plan von Reichenberg*. SOkA Liberec, Sbírka map a plánů. [plán]. Liberec, inv. č. 789, sign. A/3.

Internetové zdroje:

HAVIT, s. r. o. *Stavební zákon. Část III. - Hlava I. - Cíle a úkoly územního plánování.* [Online]. c. 2010 [cit. 30. prosinec 2010]. Dostupné z WWW:

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/stavebni/cast3h1.aspx>.

SAUL, s. r. o. *O společnosti SAUL s. r. o. SAUL s. r. o.* [Online]. c. 2011 [cit. 20. únor 2011]. Dostupné z WWW: http://www.saul-lbc.cz/o_spol.php.

Seal, s. r. o. *Katastrální území. Územně identifikační registr České republiky.* [Online]. c. 2004 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.isu.cz/uir/scripts/vfku.asp>.

Statutární město Liberec. *Nový územní plán Statutárního města Liberec.* novyup.liberec.cz [Online]. c. 2011 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://novyup.liberec.cz/>.

Zelený kruh. *Územní plán - Zelený kruh o. s. Zelený kruh o. s.* [online]. c. 2010, [cit. 28. prosinec 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.zelenykruh.cz/cz/uzemni-planovani/uzemni-plan/>.

11 Přílohy

- č. 1 – Vývoj území Liberce na příkladu městských čtvrtí
- č. 2 – Původní rozsah území Liberce v kontrastu současných čtvrtí na podkladu Sitteho plánu
- č. 3 – Vývoj rozlohy města Liberce v průběhu let 1899 – 2002

Seznam fotodokumentace

č.	název	měřítko	materiál
01	Sitتهو územní plán (1899 - 1901)	1 : 6 000	list papíru podlepený textilií
02	Sitتهو územní plán - střed města Liberce (1899 – 1901)	1 : 6 000	list papíru podlepený textilií
03	Sitتهو územní plán - střed města Liberce – nekolorovaný (1899 – 1901)	1 : 6 000	list papíru
04	Územní plán Liberce (1956) – střed Liberce	1 : 15 000	list papíru podlepený kartonem
05	Vývoj bytové zástavby na plánu (1956)	1 : 15 000	list papíru podlepený kartonem
06	Vývoj bytové zástavby na plánu (1956) – detail	1 : 15 000	list papíru podlepený kartonem
07	Územní plán (1965) - střed Liberce	1 : 5 000	lesklý fotopapír
08	Směrný územní plán Liberce (1969) – střed Liberce	1 : 10 000	list papíru podlepený kartonem
09	Územní plán města Liberce (2002) – střed Liberce	1 : 10 000	list papíru
10	Návrh územního plánu (2011)	1 : 10 000	pouze elektronická podoba

Zdroje:

BOCK, J. (2010): Sbírka map a plánů. *SOka Liberec*. Liberec.

BOHÁČ, a kol. (1955-56): Územní plán Liberce. *SOka Liberec, Sbírka map a plánů*. [plán]. Liberec. inv. č. 998, sign. U/1k.

DRDOVÁ, H. a kol. (2002): Územní plán města Liberec. *SOka Liberec, Sbírka map a plánů*. [plán]. Liberec. inv. č. 1007, sign. A/39.

Město Liberec (1965): Směrný územní plán Liberec. *SOka Liberec, Fond MěstNV Liberec (1910) 1945 – 1990 (1995)*. [plán]. Liberec. inv. č. 412, čísl. kartonu De3.

Město Liberec (1969): Liberec směrný územní plán. *SOka Liberec, Fond MěstNV Liberec (1910) 1945 - 1990 (1995)*. [plán]. Liberec. inv. č. 414, čísl. kartonu De6.

SITTE, C. (1899): Plan von Reichenberg. *SOkA Liberec, Sbírka map a plánů*. [plán]. Liberec. inv. č. 789, sign. A/3.

SOkA Liberec (2000): Fond Městského národního výboru (1910) 1945 - 1990 (1995). Liberec.

Statutární město Liberec. *Nový územní plán Statutárního města Liberec*. novyup.liberec.cz. [Online]. c. 2011 [cit. 1. březen 2011]. Dostupné z WWW: <http://novyup.liberec.cz/>.

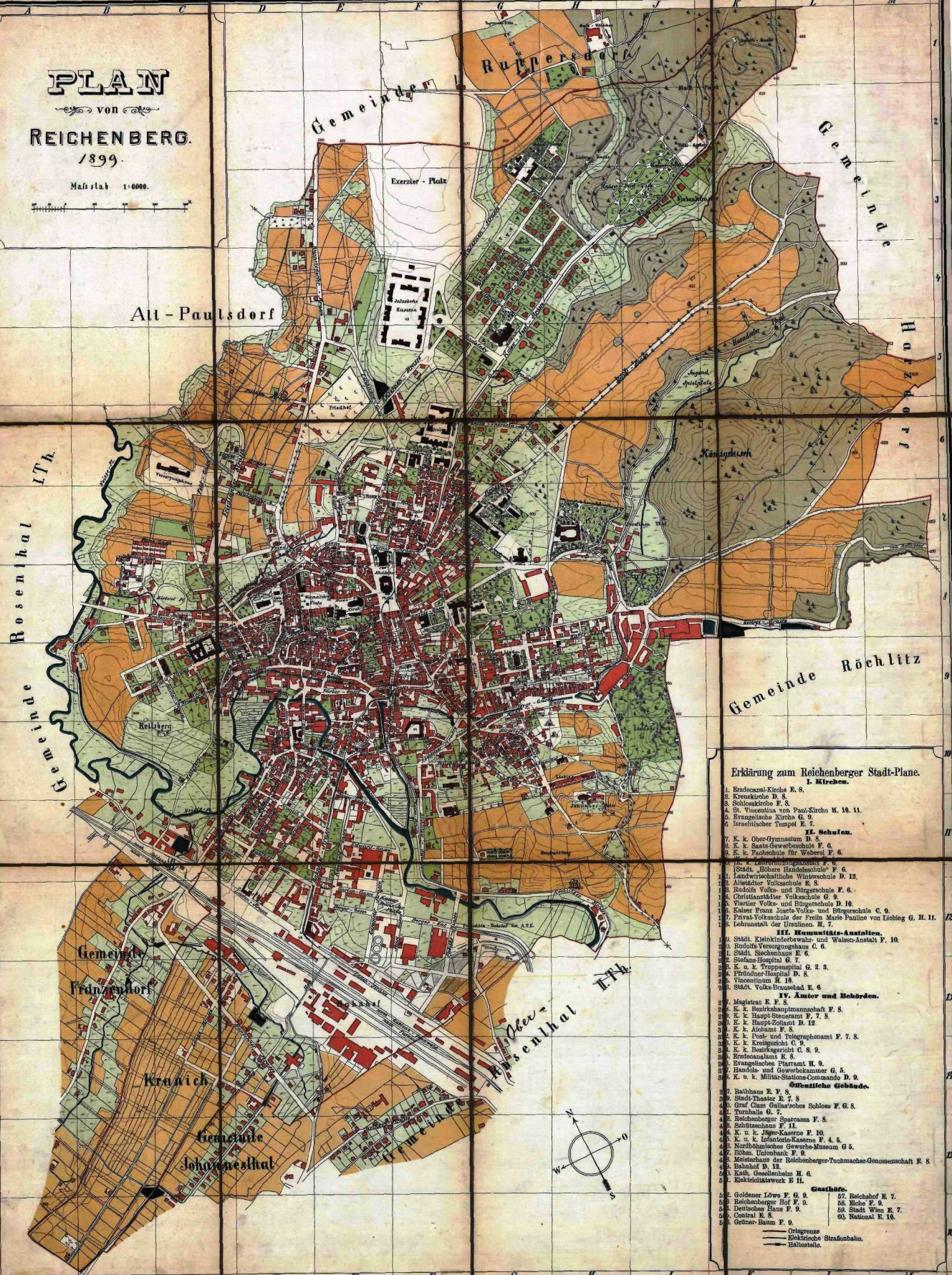
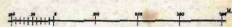
PLAN

von

REICHENBERG.

1899.

Mastab 1:6000.



Erklärung zum Reichenberger Stadt-Plane.

- I. Kirchen.**
 1. Erdbecken-Kirche E. 8.
 2. Kreuzkirche D. 8.
 3. Schlosskirche E. 8.
 4. St. Vincentia von Paul-Kirche H. 10. 11.
 5. Evangelische Kirche G. 9.
 6. Jüdischer Tempel E. 7.
- II. Schulen.**
 7. K. k. Ober-Gymnasium D. 8.
 8. K. k. Santa-Gewerbeschule F. 6.
 9. K. k. Fachschule für Weber E. 6.
 10. K. k. Lehrerbildungsanstalt F. 6.
 11. Landwirtschaftliche Winterschule D. 12.
 12. Altschule F. 8.
 13. Rudolf-Volk- und Bürgerchule F. 6.
 14. Christentümliche Volksschule G. 9.
 15. Vierer-Volk- und Bürgerchule D. 10.
 16. Kaiser Franz Joseph-Volk- und Bürgerchule C. 9.
 17. Privat-Volksschule der Fräulein Marie Pauline von Eschberg G. H. 11.
 18. Lehranstalt der Ursulinen H. 7.
- III. Humanitäre-Anstalten.**
 19. Stadt-Krankendienstwahr- und Waisen-Anstalt F. 10.
 20. Rüdiger-Verwahrungshaus G. 4.
 21. Stadt-Siechenhaus E. 6.
 22. Siechen-Hospital G. 7.
 23. K. u. k. Truppenhospital G. 2. 3.
 24. Pfandhaus D. 8.
 25. Vincentium H. 10.
 26. Stadt-Volk-Braunbad E. 6.
- IV. Ämter und Behörden.**
 27. Magistrat E. F. 8.
 28. K. k. Bezirksbauverwaltung F. 8.
 29. K. k. Haupt-Steueramt F. 7. 8.
 30. K. k. Haupt-Zollamt D. 12.
 31. K. k. Anstalt F. 8.
 32. K. k. Post- und Telegraphenamt F. 7. 8.
 33. K. k. Kreisgericht C. 9.
 34. K. k. Bezirksgericht C. 8. 9.
 35. Erdbecken-Kirche E. 8.
 36. Evangelisches Pfarramt H. 9.
 37. Haville- und Gewerkeamt G. 5.
 38. K. u. k. Militär-Station-Commando D. 9.
- Öffentliche Gebäude.**
 39. Rathaus E. F. 8.
 40. Stadt-Theater E. F. 8.
 41. Graf Cam. (Grafen) Schloss F. G. 8.
 42. Turnhalle G. 7.
 43. Reichenberger-Sportplatz F. 8.
 44. Schlitzhaus F. 11.
 45. K. u. k. Jäger-Kaserno F. 10.
 46. K. u. k. Infanterie-Kaserno F. 4. 5.
 47. Nordböhmische Gewerbe-Museum G. 5.
 48. Böhm. Uhren-Museum F. 9.
 49. Meisterhaus der Reichenberger-Tuchmacher-Gesellschaft E. 8.
 50. Bohmisch D. 12.
 51. K. k. Gewerkschaft H. 6.
 52. Elektrizitätswerk E. 11.
- Gasthöfe.**
 53. Goldener Löwe F. G. 9.
 54. Reichenberger Hof F. 9.
 55. Deutsches Haus F. 9.
 56. Central E. 8.
 57. Gdner-Baum F. 9.
 58. Reichhof E. 7.
 59. Mühle F. 9.
 60. Stadt-Wirt E. 7.
 61. National E. 10.





Map labels and street names:

- Turner-Strasse
- Bismarck-Platz
- Altstädter Platz
- Stephans-Hospital
- St. Stephan
- St. Michael
- St. Nikolaus
- St. Anna
- St. Barbara
- St. Elisabeth
- St. Maria
- St. Josef
- St. Anton
- St. Hieronymus
- St. Martin
- St. Laurentius
- St. Vitus
- St. Gallus
- St. Valentin
- St. Eusebius
- St. Severinus
- St. Praxedis
- St. Pankratius
- St. Agatha
- St. Ursula
- St. Margareta
- St. Katharina
- St. Barbara
- St. Anna
- St. Maria
- St. Josef
- St. Anton
- St. Hieronymus
- St. Martin
- St. Laurentius
- St. Vitus
- St. Gallus
- St. Valentin
- St. Eusebius
- St. Severinus
- St. Praxedis
- St. Pankratius
- St. Agatha
- St. Ursula
- St. Margareta
- St. Katharina





LIBEREC

HISTORICKÝ VÝVOJ MĚSTA

— Hranice obytného pásma v roce 1880
— Hranice obytného pásma v roce 2000











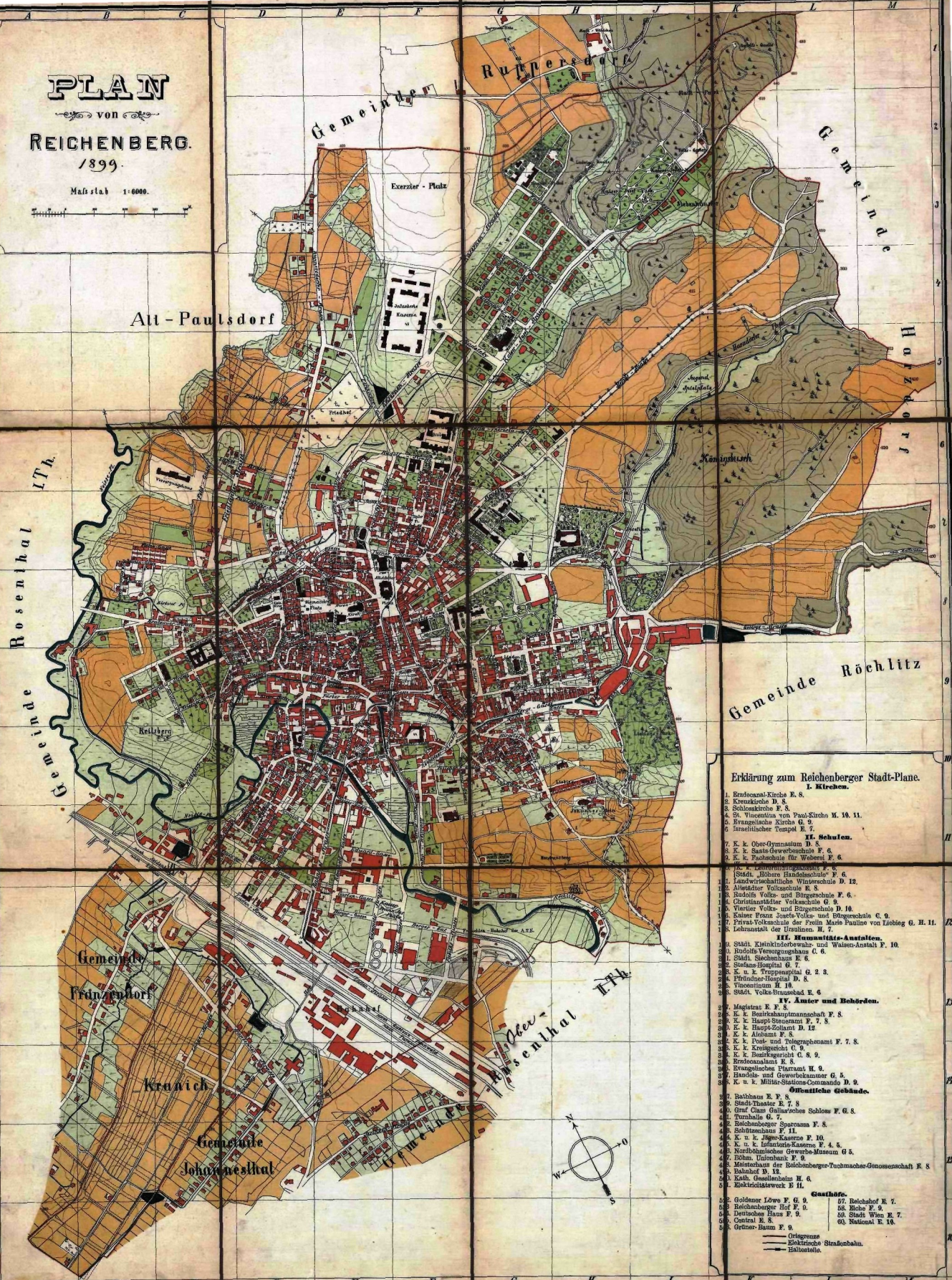
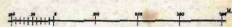
PLAN

von

REICHENBERG.

1899.

Mastab 1:6000.



Erklärung zum Reichenberger Stadt-Plane.

I. Kirchen.

1. Erdbecken-Kirche E. 8.
2. Kreuzkirche D. 8.
3. Schlosskirche E. 8.
4. St. Vincent von Paul-Kirche H. 10. 11.
5. Evangelische Kirche G. 9.
6. Jüdischer Tempel E. 7.
7. K. k. Ober-Gymnasium D. 8.
8. K. k. Santa-Gewerkschule F. 6.
9. K. k. Fachschule für Weber E. 6.

II. Schulen.

10. K. k. Lehrerbildungsanstalt F. 6.
11. Landwirtschaftliche Winterschule D. 12.
12. Altschule F. 8.
13. Rudolf-Volk- und Bürgerchule F. 6.
14. Christentümliche Volksschule G. 9.
15. Vierer-Volk- und Bürgerchule D. 10.
16. Kaiser Franz Josef-Volk- und Bürgerchule C. 9.
17. Privat-Volksschule der Fräulein Marie Pauline von Eschberg G. H. 11.
18. Lehranstalt der Ursulinen H. 7.

III. Humanitäre-Anstalten.

19. Stadt-Krankendienstwahr- und Waisen-Anstalt F. 10.
20. Rüdiger-Verwahrungshaus G. 4.
21. Stadt-Siechenhaus E. 6.
22. Siechen-Hospital G. 7.
23. K. u. k. Truppenhospital G. 2. 3.
24. Pfandhaus D. 8.
25. Vincentium H. 10.
26. Stadt-Volk-Brausebad E. 6.

IV. Ämter und Behörden.

27. Magistrat E. 8.
28. K. k. Bezirksbauverwaltung F. 8.
29. K. k. Haupt-Steueramt F. 7. 8.
30. K. k. Haupt-Zollamt D. 12.
31. K. k. Anstalt F. 8.
32. K. k. Post- und Telegraphenamt F. 7. 8.
33. K. k. Kreisgericht C. 9.
34. K. k. Bezirksgericht C. 8. 9.
35. Erdbecken-Kirche E. 8.
36. Evangelisches Pfarramt H. 9.
37. Haville- und Gewerksamer G. 5.
38. K. u. k. Militär-Stationen-Commando D. 9.

Öffentliche Gebäude.

39. Rathaus E. 8.
40. Stadt-Theater E. 8.
41. Graf Cam (Grafen) Schloss F. 6. 8.
42. Turnhalle G. 7.
43. Reichenberger-Sportplatz F. 8.
44. Schlitzhaus F. 11.
45. K. u. k. Jäger-Kaserno F. 10.
46. K. u. k. Infanterie-Kaserno F. 4. 5.
47. Nordböhmische Gewerbe-Museum G. 5.
48. Böhm. Clubhaus F. 9.
49. Meisterhaus der Reichenberger-Tuchmacher-Gesellschaft E. 8.
50. Bohmisch D. 12.
51. K. k. Gewerkschule H. 6.
52. Elektrizitätswerk E. 11.

Gasthöfe.

53. Goldener Löwe F. 6. 9.
54. Reichenberger Hof F. 9.
55. Deutsches Haus F. 9.
56. Central E. 8.
57. Gdner-Baum F. 9.
58. Reichhof E. 7.
59. Mühle F. 9.
60. Stadt-Wirt E. 7.
61. National E. 10.

— Ortsgasse
— Elektrische Straßenbahn.
— Haltestelle.



Map labels and street names:

- Turner-Strasse
- Bismarck-Platz
- Altstädter Platz
- Schloss-Gasse
- Bräuhof-Gasse
- Wienener
- Schücker
- Waderberg
- Reisberg
- Eisen-Gasse
- Kirch-Gasse
- Marion-G.
- Laurenzberg
- Turner-Strasse
- Gebrüder-Strasse
- Schützengasse
- Goldener-Strasse
- Stefans-Hospital
- Stefans-Gasse
- Christians-Gasse
- Linden
- Gasse
- Wienener
- Schücker
- Waderberg
- Reisberg
- Eisen-Gasse
- Kirch-Gasse
- Marion-G.
- Laurenzberg
- Turner-Strasse
- Gebrüder-Strasse
- Schützengasse
- Goldener-Strasse
- Stefans-Hospital
- Stefans-Gasse
- Christians-Gasse
- Linden
- Gasse



Friedländer

Turner-Strasse

Lerchenfeld

Pöschel-Platz

Stefans-Hof

Stefans-Hof

Turner-Strasse

Strasse

Marien-G.

Altstädter

Schützen

Goldener-Strasse

Gebirgs-Strasse

Bismarck Platz

Eisen-Gasse

Kirch-Gasse

Platz

Schloss-Gasse

Wallerberg

Baderberg

Schucker

Wiener

Bräuhof

Hept



LIBEREC

HISTORICKÝ VÝVOJ MĚSTA





Elevation Value
1550
1600
1650
1700
1750
1800
1850





